MAVRO MESCHLER

ZNAČAJ KRISTOV

SENJ MCMXXXVIII

Alfonz Lipić
VIII. klas
Sušak

ZNAČAJ KRISTOV

MAVRO MESCHLER

Brat Vitu na rastanku

Mavro Polić
VIII 2

ZNAČAJ KRISTOV

NJEMAČKI NAPISAO:

Dr. MAVRO MESCHLER D. J.

SENJ 1938

IZDANJE NAKLADE „FIDES"

Odobrenje Biskup. Ordinarijata u Senj br. 1131 od 24-IV-1938

"TIPOGRAFIJA" D. D., ZAGREB

SADRŽAJ

ODGOJITELJ

Evanđelje je pravo sveučilište; sve se može iz njega naučiti pa i umjetnost nad umjetnostima — odgajanje.

Nije samo zabavno i privlačivo nego je i korisno proći kroz evanđelje i zapamtiti na temelju ispravnih načela odgoja, kako je Krist ispunio sve zahtjeve prave umjetnosti odgoja i kako nam je u svojoj osobi dao najsavršeniju sliku odgojitelja.

U ovoj maloj raspravici dotaknut ćemo se slijedećih misli: najprije odgojiteljevih svojstava, zatim načina odgoja i konačno uspjeha. Ove su tri misli kao pozadina, na kojoj se živo izrazuje svijetli primjer Kristov.

1.

Prije svega je vrlo važno, da odgojitelj ima takve sposobnosti, koje mu omogućuju vršenje njegove uzvišene i važne zadaće. To su ova svojstva: auktoritet (ugled), ljubav, razboritost i nesebičnost.

UGLED

Odgojitelj mora, ponajprije, imati ugleda. Odgojiti znači izobraziti i osposobiti čovjeka, da postigne svoj cilj. A taj može biti samo Bog. Odgoj je u neku ruku nastavak i dovršenje čina Stvoriteljeva, pa zato mogu ljudi u tom poslu sudjelovati samo po odredbi i pomoći Božjoj. Svim pravovaljanim odgojiteljima: roditeljima, Crkvi i njihovim zamjenicima u odgoju daje Bog svoj ugled, da u njegovo ime vrše svoju dužnost. Ovi su odgojitelji, dakle, zamjenici Božji, te u njegovo ime traže od gojenca poštovanje, poslušnost, povjerenje i ljubav. Dužni su, koliko mogu po svojim ljudskim silama, da u svom odgojnom radu predstavljaju gojencu Boga i Božje nakane. U tom se sastoji pravi auktoritet. — Kako je duboko, istinski i uzvišeno ispunio naš Gospodin sve uvjete! Bog nam ga nije dao samo kao odgojitelja; Gospodin je u istoj osobi i Bog i odgojitelj. »Ovo je moj ljubljeni Sin, njega slušajte«. Krist se je uvijek pozivao u odgoju na svoj ugled. »Moja nauka nije od mene, nego onoga koji me je poslao«. »Tko vidi mene, vidi i Oca«. »Zovete me Učiteljem i Gospodinom, i pravo kažete, jer ja jesam«. »Jedan je vaš Učitelj, Krist«. »Ja sam put, istina i život«. Evo, dakle, pravog i živog Boga, kraljevske mudrosti Očeve, što je rod ljudski stvorila i vodila od početka.

LJUBAV

Budući da odgojitelj zastupa Boga i roditelje te u njihovo ime traži od svoga gojenca povjerenje i ljubav, mora i sam ljubiti mladež koju odgaja. Tko nema prave ljubavi prema djeci, neka se kani odgajanja, jer će biti samo namještenik i nadglednik a ne odgojitelj. Bez ljubavi nije moguće zastupati Boga i roditelje i sav odgojni rad bit će uzaludan. Da uzmogne odgojitelj odgojno djelovati na svog gojenca, mora prije svega steći njegovu ljubav i povjerenje. Ali jedino ljubav stiče ljubav. Zato neka svaki odgojitelj nosi u svom srcu mnogo ljubavi i neka je pokaže u riječi i djelu.

Kako nam krasan primjer i ovdje daje naš Gospodin! Srce mu je bilo prepuno ljubavi, koja se izlijevala u hiljadu oblika na sve, osobito na potrebne, nemoćne, a pogotovo na djecu. Nekog dana mnoge su majke došle sa svojom malom djecom, da ih Isus blagoslovi, jer još nijesu bila sposobna za nikakvu drugu Isusovu blagodat. Valjda su apostoli primjetili, da je bilo mnogo djece, a i znali su, da Krist vrši sve savjesno i temeljito ,pa su mislili, da će Spasitelja djeca dobro izmučiti i stadoše priječiti majkama. Gospodin predbaci apostolima takav postupak, pusti djecu k sebi, iskaza im svoju nježnost i ljubav, i izreče ove znamenite riječi: »Pustite k meni malene, i ne branite im, jer je njihovo kraljevstvo ne-

besko«. Koliko krasnih poticaja za štovanje i ljubav prema djeci izriče Krist u ovim riječima! On gleda u djeci ljubimce svetih anđela i svog nebeskog Oca, svoju malu braću i baštinike svoga kraljevstva, na što imaju pravo po posvetnoj milosti i kraljevskim crtama dječjih kreposti. Isus gleda u duhu sve krasne težnje, što još drijemaju u srcima mališanâ, i veliku budućnost, u kojoj će se te težnje ostvariti, ako ih u život uvede dobar odgoj. Ali Gospodin vidi ujedno svu nesreću i propast, što ih donosi nikakvi ili krivi odgoj; primjećuje tamni zahvat starih svodilja: pakla i svijeta, koji svoje planove mogu trajno ostvariti jedino preko pokvarene mladeži. Sve to vidi Spasitelj svijeta, pa da bi zaštitio svoju ljubimce priklanja im se brižno i dobrostivo, grli ih, privlači na svoje srce i oboružaje ih znakom svoga blagoslova protiv nesreće. Koliko su ondašnje Kristove riječi stvorile u svijetu dobra za mladež, koliko je srdaca dalo za omladinu svu svoju ljubav i svoju snagu, koliko su te riječi podigle zavoda i odgojilišta! Najmanje što žele Kristove riječi jest: ucijepiti u srce svim odgojiteljima opomenu, da ljube i cijene djecu, te da se za njih u poštovanju i ljubavi trude. Ali i iz drugih mjesta u evanđelju može se primjetiti, kako su djeca rado dolazila do Isusa te se u njegovoj blizini osjećala lagodno i povjerljivo kao kod kuće, jer su u Kristu osjetili srce, koje ih je ljubilo i koje im je htjelo udijeliti neizmjerna dobra. Tako neka bude i kod svih odgojitelja!

POPRATNE VRLINE

Uz ljubav neka se nađu i njezine naravne pratilice: blagost, strpljivost i sućut. Odgoj zna biti vrlo težak radi slabosti, lakoumnosti, površnosti i zaboravljivosti mladenačke dobi a često i radi krivih zahvata prijašnjih odgojitelja. Odgojitelj se mora, želi li postići cilj, oboružati veoma velikom strpljivošću. Po nauci sv. Tome zaslužuju učitelj i odgojitelj baš radi strpljivosti neku vrst mučeničke krune. Koliko je blagosti i strpljivosti pokazao Krist u svom odgojnom radu za vrijeme javnog života! Bio je strpljiv s teškim shvaćanjem svojih učenika, s guranjem, neotesanošću i sebeljubljem naroda, s ravnodušnošću i sebeljubljem odličnika, pa i sa samim nebeskim Ocem, koji je puštao da sve istom polagano i postepeno dozrijeva. Nikad se u svemu tome nije Gospodin potužio osim u rijetkoj zgodi. (Mt. 8, 17; 9, 18) Nikada nije Krist promijenio stanja ni prilika, pustio je svima neograničenu slobodu, da se na njega obrate i da iskoriste njegovu ljubav i strpljivost. Pa tako je bilo o njemu i prorečeno (Mt. 1.,18). Ovolika strpljivost i samilost nije izvirala jedino iz ogromne dobrote njegovoga srca, koja mu je na pogled nesreće, pa i vremenite, punila oči suzama, dapače i ublaživala zasluženi ukor (Mk. 3, 5), nego su te vrline izvirale iz Isusova višeg razuma i mudrosti, pred kojima su stajali otvoreni ponori slabosti i nestalnosti svakog stvorenja. Krist je

bio strpljiv i milostiv ne samo radi svoje dobrote nego i jer je bio mudar. Nestrpljivost je uvijek nezgodna i nespretna, jer niti upoznaje ljude niti ih popravlja. Nestrpljivost ne čini dobra nego rađa mnogo zla. Strpljivost vrši savršena djela (Jak. 1, 4). Mi ne možemo činiti čudesa poput Gospodina, ali možemo biti strpljivi. A strpljivost rađa kod ljudi jednakim posljedicama kao i dar čudesa, jer rodi ugledom i ljubavi a donosi sobom i blagoslov križa, bez koga nema uspjeha.

RAZBORITOST

Razboritost ubrajamo u treće svojstvo svakoga revnog odgojitelja. Kršćanska razboritost ima pred očima dobrobit i prema tome bira ispravna sredstva. Njezina je dužnost da vodi i druge kreposti i bez nje nema nikakvog uspjeha. Bez razboritosti sve se pokvari, pa nerazborite ljude ne može ni Bog upotrijebiti niti za odgoj niti za koju drugu zadaću. Razboritosti pomažu kao pomoćna sredstva savjeti i molitva, poznavanje ljudi i svladavanje vlastitih strasti. Sve što je radio, radio je Krist mudro i razborito! Kako nije pretjerivao ni u postavljanju dužnosti a niti u davanju objava! Kako je umjereno postupao protiv svojih neprijatelja, pa bili oni i najžešći (Mt. 14, 13)! Sjetimo se samo na oba prizora kod čišćenja hrama (Iv. 2, 14; Mt. 11, 15). Unaprijed

se je brinuo, da izbjegne svakom nezgodnom koraku i neugodnim događajima, što je tako važno za mudru upravu (Lk. 8, 39).

NESEBIČNOST

Konačno možemo na Isusu utvrditi kraljevsku crtu nesebičnosti i besprikornosti. Krist nije sticao imetak svojom poukom i odgojem, nego mu je odgajanje bila sveta dužnost i božanska služba na slavu nebeskog Oca a na korist ljudi. Sa svojom službom nije zaslužio nikakvog zemaljskog dobra a niti toliko novaca, da bi mogao živjeti bez milostinje i platiti mali hramski porez bez čuda. A što je učio i sam je obilno vršio: siromaštvo, naporni rad, ljubav prema neprijatelju, ljubav do poniznosti, ljubav do križa i odricanje od svega. Zato je mogao slobodno i bez straha podignuti svoj glas za istinu i pravdu. U svim je prilikama to i činio. Bio je najsavršenije iskren, pravedan i bez strančarstva. U prepirci između Marte i Marije nije radina i čestita gospodarica dobila pravo; majka sinova Zebedejevih bila je lijepo ali i odlučno odbijena sa svojom nezgodnom molbom. Jednako je tako postupao Gospodin s rođacima i s moćnicima. Sami su mu neprijatelji morali posvjedočiti, da ljubi istinu, da uči Božji put i da ne gleda na osobu. Krist je rođeni kralj istine a time i najsavršeniji uzor učitelja i odgojitelja.

2.

Svoja prekrasna svojstva za odgojitelja upotrijebio je Gospodin i na najodličniji način.

Prava i istinska umjetnost odgoja obazire se ne četiri stvari: na odgojni cilj, na narav i osobitosti gojenčeve, na odgojna sredstva i na način upotrebe sredstava.

ODGOJNI CILJEVI

Svrha je odgoja, da čitavog čovjeka osposobi najprije za njegov bliži i zemaljski cilj, t. j. za neki položaj u Crkvi i državi, a onda i za veliki zadnji i vječni cilj: spasenje u nebu. Čovjek se ne smije odgajati za samoga sebe, jer nije sam sebi cilj. Ali se ne smije odgajati niti za druge, niti za državu a niti za bilo što zemaljsko nego za nebo. Ovom velikom i zadnjem cilju poslužit će sva sredstva. Na taj se način unosi jedinstvo i red u sve odgojne težnje. Čovjek živi na svijetu, da u nebu postigne svoje vječno blaženstvo time, što će na ovom svijetu raditi po Božjoj volji, Bogu na čast, a na korist ljudi u građanskom ili crkvenom staležu. Krist naglasuje uvijek i neprestano veliki i vječni cilj, za kim mora težiti čitavo naše življenje: »što koristi čovjeku, ako čitav svijet zadobije, a duši nanese štetu?« (Mt. 16, 26) »Tko ljubi svoju dušu, izgubit će je, a tko svoju dušu mrzi na ovom svijetu, sačuvat će je« (Iv. 12, 25).

A nekom bogatašu, koji je svoje srce prilijepio uz blago, dovikuje: »Luđače, još ove noći tražit će se od tebe tvoja duša i čije će biti što si stekao?« (Lk. 12, 20).

POTREBE GOJENCA

Druga vrlo važna točka kod odgoja je stalan obzir na gojenca. Zdravi i uspješni odgoj može se jedino izvesti, ako se računa na narav, na sklonost i potrebe gojenčeve, pa se s tog stanovišta i odgaja. Gojenac jest čovjek. A čovjek je uzvišeno biće, stvorenje, dijete i zamjenik Božji u vidljivom svijetu, biće ukrašeno raznovrsnim i premnogim duševnim i tjelesnim odlikama. Čovjek je besmrtan i slobodan; bio je u početku posve dobar, ali nije više radi pada u grijeh. Nije postao ni sasvim zao, ali je ostao pun neurednih i opasnih sklonosti i strasti ,nad kojima mora vladati i zapovijedati njegova volja. Čovjek je prisiljen, da guši u sebi zlo i da ga iščupa, da usadi u svoje srce dobre klice i da ih odgaja, ali ne prisiljeno i vanjskom silom nego po vanjskom vodstvu i vlastitim samoodređenjem. Ne smije čovjek biti potpuno prepušten svojoj volji, ali mu ni slobode ne smije nitko oduzeti! Umjetnost se odgoja sastoji u tome, da čovjeka osposobi, da svoju slobodu upotrebljuje ispravno i plemenito.

Na sve ovo obazirao se Isus vrlo brižno i vrlo odlučno. Čovjek mu je dijete njegovog nebeskog

Oca, pa ga zato vrlo poštuje. Krist prima čovjeka u svoju školu sa svim što ima: razum, volja, mašta, tijelo i duša. Sva ta svojstva podvrgava Isus svom odgojnom uplivu, kako nam lijepo pokazuje njegovo poučavanje. Krist pazi na ljudsku slobodu i računa s njom kod postavljanja dužnosti i kod davanja savjeta. Ali i jednako odlučno računa Gospodin sa zlom u čovjeku pa neprestano sili na mrtvenje i svladavanje.

Od odgojnih sredstava spominju se ova: pouka, nagrada i kazna te uvježbavanje naučenog. Sve to susrećemo kod Krista; primjenjuje ih obilno, mudro i ustrajno.

Kristova pouka obuhvata cilj i sredstva. Kako je konačni cilj nadnaravan, moraju i sredstva biti nadnaravna. Kao lična sredstva preporuča Krist kreposti, za koje nam posvetna milost daje nadnaravnu snagu: vjeru, ufanje i ljubav prema Bogu i bližnjemu (Mk. 12, 30). Od ćudorednih kreposti osobito naglasuje Gospodin siromaštvo i odricanje vremenitih i tjelesnih dobara, čistoću srca i tijela, djela milosrđa, ljubav prema neprijatelju i prema križu (Mt. 5, 10, 44). Kao objektivna sredstva označuje Isus zapovijedi Božje kao ravni put u nebo, zatim sv. sakramente i molitvu kao sredstva za postignuće milosti (Lk. 22, 19 i 11, 2). Ali sve to neka čovjek ne vrši po svojoj vlastitoj volji i uviđavnosti nego pod vodstvom i uputom vidljivog crkvenog poglavarstva, čiji je ustav, zadaću i vlast odredio sam Gospodin (Mt. 16, 18). Eto to su sredstva Kristova odgojnog rada.

KRISTOV POSTUPAK

I u svemu tome poučaje nas Gospodin privlačivo i uvjerljivo za razum, maštu, volju i čuvstva. Nebo nam predočuje kao prekrasnu palaču svog nebeskog Oca s mnogo stanova, kao ogromnu obiteljsku kuću, kao sjajnu gozbu i pir, kao vječno veliko kraljevstvo, dakle kao skup svake časti, gospodstva i veselja. Ovakvo kraljevstvo obećaje Isus za sve kreposti pa i za najmanje dobro djelo. Za volju donaša Krist uvijek razloge, da bi je sklonuo, i to najljepše. Sa svih strana sakuplja poticaje i razloge, pa ih nalazi u području običnog i dnevnog života a i u krajevima pridržanim najsavršenijem božanskom životu (Mt. 5, 48.) Često se Gospodin zadovoljuje i naravskim razlozima (Lk. 14, 8.) Krist baš hoće usmjeriti čitavog čovjeka i sve njegove sposobnosti prema nadnaravnome; htio bi otkriti sklad naravi i nadnaravi, želio bi dati pravu čast naravi i podignuti je do prave, nadnaravne i savršene kreposti. Zato Gospodin ne zahtijeva, da se odrečemo naših prirodnih strasti i da ih iskorijenimo. Baš, naprotiv, želi da ih zadržimo, ali da ih uredimo i oplemenimo i da ih usmjerimo prama stalnom i vječnom cilju kao dragocjena sredstva. A kršćanski zakon ima još jednu posebnu vrlinu: Krist

nas ne upućuje samo, da se zla klonimo dajući nam zapovijedi i zabrane,nego nas svjetuje i upućuje na savršenost. Na taj način otvara naponu ljudske slobode i plemenitim svojstvima srca nedogledne staze. Krist želi odgojiti čovjeka za velikodušnost i plemenitost. Evanđelje je puno prekrasnih i raznovrsnih savjeta za savršenost, pa je u njemu postavljen i temelj za čitavi jedan stalež, koji će težiti za kršćanskom savršenošću.

Koliko je inače umjerena i skromna mjera Isusove pouke! Još je toliko toga mogao objaviti, ali nije htio. Zadovoljuje se sa malo istina, ali te su vrlo važne. Gospodin živo želi, da ih uvedemo u život, a to dokazuje, da čovječji odgoj više ovisi o odgoju volje nego od izobrazbe uma. Krist nas poučaje u onom što je korisno, nužno i uzvišeno, što srcu vanredno pomaže, što ga uzdiže i širi. Nepotrebna pitanja odmah obraća u korisna (Lk. 13, 24). Svako njegovo načelo može odgojiti za sveca.

NAGRADA I KAZNA

Drugo odgojno sredstvo jest nagrada i kazna. Evanđelje je prepuno obećanja i nagrada. Krist traži mnogo ali obećaje još više. Čovjek ne čini ništa bez nagrade. Na toliko je mjesta kazano: bit ćete blaženi i sretni (Mt. 5, 3). Čini se kao da Krist traži nešto od nas samo zato, da nas može obilnije nagraditi. Pa i

nije Gospodin suzdržljiv i škrt u priznanju i nagradama! Gdje vidi krepost, hvali je (Lk. 7, 44.) Vrlo često pripisuje čudesa živoj vjeri molitelja. A pri tome Isus ne ostaje samo kod obećanja nego odmah dijeli nebrojeno mnoga dobra. Poznavao je ljudsko srce i znao je, da se ljubav ne rađa na zapovijed nego da ljubav rađa ljubavlju. A ljubav čini dobro. Kristova čudesa nijesu samo dokaz njegova božanstva nego i njegove osobite dobrote. Na taj je način predobio srca za svoju nauku. Bijaše dobar i čitav svoj život činio je samo dobro (Iv. 7, 12; Dj. Ap. 10, 38).

Među odgojna sredstva ubrajaju se i ukori, prijetnje i kazne, jer pomažu pamćenju, bistre razum i pažnju te krote volju strahom. I Gospodin je primjenjivao ova sredstva, ali sasma drugojačije nego ostala sredstva, jer nije htio, kako je često naglasio (Iv. 3, 17), da plaši i kazni. I doista je Krist daleko manje prijetio nego što je nagovarao i nagrađivao. Prijetnjom i kaznom istom je tad nastupio, kad je doista bilo potrebno i kad su sva druga sredstva zatajila. Istom je u trećoj godini svoga javnoga rada počeo Isus navješćivati kazne Izraelu i to nakon što je ostavio Galileju (Lk. 10, 13) i nakon što su nevjerni i zagriženi Židovi počeli na praznik Sjenica (Lk. 11, 31) i kod posvete hrama (Lk. 13, 25) otvoreno ga napadati i vrebati na njegov život. Kao što je prijetio čitavom narodu tako je prijetio i pojedinim staležima i pojedinim ljudima pod raznim slikama i prispodobama (Mt. 5; 13; 25). Vidi se u ovakvom

postupku snažna riječ učitelja i odgojitelja ali i odlučna prijetnja vječnog suca. Gdje je naišao na iskrenost i dobru volju, bio je vrlo blag i dobar u svojim ukorima (Mt. 20, 22); samo po koji put bio mu je glas nešto povišen (Mk. 8,17). Kako dirljivi primjer nježnog osjećaja pokazuje Isus u svom držanju prema Judi! Već godinu dana prije gadnog čina počeo je Gospodin Judu tiho ali odlučno opominjati (Iv. 6, 71). Kako mu je umjereno odgovorio kod gozbe u Betaniji (Iv. 12,7) na drsku, bezosjećajnu i pogrdnu izjavu! Kako se Gospodin trudi i upriličuje u zadnjim časovima sve, da spasi nesretnika kazujući mu otvoreno unaprijed njegov gadni čin, svu rugobu, strahotu i strašne posljedice, kratko ali jasno, a kod toga plemenito štedi njegovu čast i njegov život pred učenicima! (Iv. 13, 23—30). S kolikim nebeskim mirom i blagošću prima konačno izdajičin poljubac!

UVJEŽBAVANJE

Kao treće odgojno sredstvo vrijedi praktično uvježbavanje onoga što se je preporučilo ili predavalo. Nije dovoljno samo znati nego i umjeti. Krist je i ispitivao sve svoje učenike i sljedbenike. Osobito ih je uvježbavao u vjeri i pouzdanju. Bilo je to vrlo mudro, jer je tako prisilio učenike na saradnju i koristio im duši i tijelu. Povrh toga ih je vježbao i u poniznosti. U tom je smjeru morala proći neobično

tešku kušnju prije nego je bila uslišana i ona žena poganka iz Sirofenicije (Mt. 15, 24). A kandidati za apostolsko zvanje morali su proći vrlo tešku školu, je im je otvoreno, bez okolišanja i bez popuštanja postavio kao uvjet potpuno odricanje od imetka i rodbine, ako žele biti njegovi učenici. Pa i obične je vjernike postavio pred odluku: ili da se u danoj prigodi odreknu svega pa i života ili da prestanu biti njegovi učenici (Lk. 9, 23, 57—62).

KRISTOVA METODA

Ali i kod najboljih odgojnih sredstava mnogo ovisi o tome, kako ih se primjenjuje. Prije svega moraju se sredstva upotrebljavati neumorno i bez prekida. Odgojitelj mora svaku priliku upotrijebiti, da poučaje, popravlja i potiče. I u tom je smjeru Krist nenadmašiv uzor. On drži dobro uređenu pouku ali isto tako iskorišćuje svaku priliku za izgradnju i opomenu. — Važno je, da se često opetuju značajnije točke kod pouke i kod uvježbavanja. Tako Krist uporno traži vježbanje česte molitve (Lk. 18, 1), potrebu svladavanja sebe, nošenje križa i djela ljubavi (Lk. 9, 44; 10, 27). U tom poznamo praktičnog učitelja. Ako se već za prirodne nauke kaže, da je opetovanje majka znanja, koliko to istom vrijedi kod znanosti svetaca! — Potrebno je, da se odgojna sredstva upotrebljuju mudro i obzirno. Krist ne pretova-

ruje svoje učenike i ne žuri se. Njegvo je načelo: malo po malo i jedno za drugim. Ne naglašuje sve jednako; ono što je za pojedinca više važno više mu i naglašuje. Kod apostola osobito traži poniznost i odricanje; u tom je odlučan i bezobziran. Gospodin polaže mnogo važnosti na slobodnu volju i odluku pa u tom smjeru upravlja svoje pouke i zahtjeve. Zar nije tako postupao u razgovoru s bogatim mladićem? Dok taj mladić traži samo put za spasenje, upućuje ga Gospodin na zapovijedi; istom kad je izrazio svoju želju za savršenošću, poučaje ga o savjetima (Mt. 19,16.) Krist je znao biti jako strpljiv i pregledati manje pogreške radi većeg dobra. Trpio je, da se Nikodem dugo vremena krio iz straha pred Židovima te se nije htio javno priznati njegovim učenikom. Baš su ova strpljivost i popuštanje rodili prekrasnim plodovima (Iv. 19, 39). Krist je osobito mudro i oprezno postupao u objavljivanju svoga božanstva pred narodom, dok je pojedincima svoje božanstvo otvoreno očitovao (Mk. 9, 8.) Isto je tako mudro postupao kod upućivanja apostola i vjernika u svoju buduću muku i smrt. Istom je u trećoj godini javnog života, nakon Petrova priznanja, otvoreno objavio apostolima svoju muku. S vremenom je govorio sve jasnije i jasnije (Iv. 2, 19; 8, 28), dok im nije puni pogled na svoju muku otvorio istom, kad su ga Židovi stali žešće progoniti (Lk. 9; 10; 12). A svaku objavu popratio je Isus prekrasnim preporukama, da s njim trpimo odvažno i veselo.

ODGOJ NARODA

Neobično je poučljiv i privlačljiv Kristov primjer, kako sprema i odgaja pojedine narodne staleže, koji ga okružuju.

Narod je poučavao ponajviše u jednostavnijim i općenitijim ćudorednim istinama, kako nam to upada u oči kod propovijedi na gori. U tu svrhu služio se pričama i izrekama, koje su u njegovim ustima primile jednostavan, zoran, shvatljiv i vrlo duhoviti čar. Krist je nastojao predobiti narod plemenitom društvenošću, dobrotom, strpljivošću, pomaganjem u svim nevoljama i položajima, pa i u tjelesnim.

ODGOJ POJEDINACA

Kako je Gospodin postupao sa odličnicima, pokazuje ozdravljenje satnikovog sluge i kćeri predstojnika sinagoge Jaira (Mt. 5, 6; Mk. 5, 36.) Spasitelj nije posjećivao kuće bogataša (Lk. 7, 10), ali je pustio, da ga sami traže i mole (Mk. 5, 23). Ako ga zamole, rado im pomaže; ako ih je prihvatio za ruku, ne pušta ih tako lako (Mk. 5, 36), makar da mora predvidjeti mnoge neugodnosti kod njih (Mk. 5, 40); vrlo je obazriv i nježan prema njima i ne očekuje od njih na koncu svega, osim običnog čuđenja, nikakve druge zahvalnosti (Mk. 5).

KRIST I UČENJACI

Razgovor s Nikodemom zorno nam pokazuje, kako se Isus držao prema učenjacima (Iv. 3). Gospodin zadobiva znamenitog zakonoznanca, koji je već osijedio u židovskim predrasudama, na taj način, što ga je prijazno primio, i ako je samo po noći dolazio. Ispravio mu je predrasude o sredstvima za vječno spasenje i o svrsi mesijanskog kraljevstva. Obazrivo mu je pokazao svoju nadmoć nad njegovim znanjem i nad farizejskom školom, čedno ga pohvalio i izjavio mu, da od njegove iskrenosti očekuje još daljnje korake. Konačno je Gospodin predobio Nikodema i time, što mu se povjerio otkrivajući mu najdublje tajne kršćanstva i svog božanstva. Učenjak se je rastao od Učitelja pun vjere, zahvalnosti i odanosti, te je kasnije opravdao Spasiteljeve nade. Gospodin je susretao vrlo blago i vrlo dobrostivo i nevjerne i tvrdoglave jeruzalemske učenjake, te je znao uvijek mudro odgovoriti na njihova zlobna i zavodljiva pitanja. Pred njima je iznosio duboke dogmatske istine (Iv. 5, 17) svojim višim znanjem i spremom otkrio je u prepirci njihovu podmuklost (Iv. 8, 1—11) a pred narodom bi ih javno osramotio istom onda, kad bi sva druga sredstva zatajila (Mt. 23).

ISUS I GREŠNICI

Kako je Gospodin postupao sa grešnicima i zadobivao zalutale duše, kazuje nam u tančine obraćenje žene Samaritanke (Iv. 3.) Bila je prilično lakoumna žena i puna zabluda, ali nije bila niti sasvim pokvarena niti bez vjere, nego otvorena, odvažna, svježa, skoro šaljiva i u dovoljnoj mjeri radoznala. Kako postupa s njom Spasitelj? Plemenito, fino i umno. Približi joj se i zamoli je protiv svakog židovskog običaja za napitak vode; uzbuni joj znatiželju tajanstvenim riječima o svojoj osobi i o daru žive vode. A kad žena svega toga ne razumije ili ne će da razumije, pa se skoro i ruga, iznenađuje ju tim što joj otkriva njenu prošlost i savjest. Pošto ju je tako umekšao, potpuno je predobiva umjerenošću i plemenitom slobodoumnošću, kojom je promatrao i prosuđivao glavnu prijepornu točku među Židovima i Samaritancima, a da pri tome nije ništa okrnjio pravu istinu. Konačno ju je sasvim predobio otvorenom izjavom, da je sam Mesija. Može se slijediti vrlo točno, kako joj se Gospodin približuje korak po korak. Najprije ga zove Židovom, zatim Gospodinom, iza toga prorokom i konačno Kristom .Na taj je način Gospodin zagospodovao njom, a po njoj i Sihemom.

Isus je inače bio vrlo dobar i blag prema grešnicima. Ne zove ih samo k sebi, nego ih i traži, njima govori najodabranijim riječima u najdivnijim pričama.

Pomršeno klupko njihove savjesti sređuje blago i brzo, kako vidimo kod ove Samaritanke. Grešnici mu se vrlo brzo predaju, čim ih blago i kratko nagovori; njima je otvoren put do njegovog najnježnijeg prijateljstva; on ih odlučno brani protiv svih njihovih napadača i pogrditelja (Lk. 7, 40—50).

MEĐU SVOJIM IZABRANIMA

Najjasnije je Isus pokazao svoj obazrivi postupak kod odgoja apostola, jer ih je htio temeljito odgojiti za njihovu svetu i uzvišenu dužnost. A tu je brigu Krist vršio mudro i spretno. Da ih savjesno vjerski izobrazi, morao im je dati svestran i temeljit pogled u vjersku i ćudorednu nauku. Tu je dužnost Gospodin ponajprije vršio kod poučavanja naroda, čemu su morali prisustvovati svi apostoli (Mt. 5, 1). Ovu je pouku nadopunio poukom za apostole, u kojoj ih je uvodio u dublju i jasniju spoznaju tajna nebeskog kraljevstva (Mt. 13, 18). Njegve su pouke postepeno rasle sve do govora na zadnjoj večeri, njegove najveće objave; ipak je dosta toga ostavio za djelovanje Duha Svetoga. O zadaći, svrsi i sredstvima apostolskoga zvanja poučavao je Isus učenike osobito u dušobrižničkim poukama prije njihovih prvih javnih nastupa u narod. Naročito se mogu lako primjetiti lijepe i dirljive česte pouke o naravi i zadaći crkvenog poglavarstva (Mt. 20, 25.) Apostolska izobrazba nije

bila puka teoretska nego i praktička. Isus je brižno pazio na neuredne sklonosti apostola i odmah im se suprotivio: častohlepnosti, zavidnosti, sitničavosti, osvetljivosti i osjetljivosti (Lk. 9, 50, 55). A u drugu se je ruku mnogo trudio, da im usadi u srce prave apostolske kreposti. Mnogo je brige posvetio, da budu utvrđeni u vjeri i spremni, pa ih je vodio sobom posvuda (Iv. 6, 68), pravio čudesa određena samo za njih, obično zvana čudesa na jezeru, u kojima ih je oboružavao za sve vanjske i nutarnje poteškoće njihovog zvanja (Lk. 58.) Krist je vježbao učenike i druge kreposti: marljivost, budnost, vanjsko odricanje, strpljivost i veselje u patnjama (Lk. 12, 33. 42; Mt. 10, 16). — Vanjska se je izobrazba sastojala u tome, što je učenike opetovano slao na apostolski rad. Pri tom je vrlo obazrivo štedio početnike (Mt. 10. 5). Rad im je zasladio dobrim uspjehom i radosnim slušanjem njihovih izvještaja (Mk. 6, 30). Kad bi vršio svoja čudesa, pozivao bi apostole na saradnju i puštao im, da budu posrednici između njega i naroda (Lk. 10, 7.) Uz to je Gospodin očinski ulagao mnogo truda za njihove tjelesne potrebe i branio ih od navala farizeja (Mk. 2, 16). Prirodno je, da se je radi ovakvog postupka uzbudilo u apostolima veliko poštovanje i ljubav za zvanje, a Gospodin ih nije prestao poticati na takvu ljubav i plemeniti ponos (Mt. 5, 13.) Ljubav prema zvanju je temelj svega.

Kod odgoja se apostola pokazuje, kako je Isus točno poznavao svakog svog učenika po značaju i sposobnosti. Već se to primijetilo kod izbora nekih apostola. Ivana je predobio prijaznošću i ljubežljivom susretljivošću, jer je Ivan bio osobito osjetljiv za prijateljstvo i ljubav (Iv. 1, 39.) Filip ga je slijedio na samu jednu riječ i jedan pogled, jer je bio valjda blage i mekane naravi (Iv. 1, 43). Slično je bilo i kod Mateja (Mt. 9, 9.). Natanaelu se dopalo, što mu je Isus objavio njegovo duševno stanje; Natanael je bio naobražen, samostalan, čestit i ispitljiv čovjek (Iv. 1, 47.) Petra je privukao tako, da mu je otkrio tajinstvenu veliku budućnost, jer je Petar bio otvoreni, radini i velikodušni Galilejac (Iv. 1, 42, 47.) Osobito je poučljivo promatrati kod Petra, kako je Gospodin znao njegovu prenaglu i samosvijesnu ćud dovesti do prave kršćanske poniznosti i jakosti poticanjem, blagim i oštrim ukorom, ozbiljnom opomenom i pripuštanjem nesretnog pada. Pod ovakvom mudrom, blagom i snažnom Gospodinovom rukom razvio se Petar u vrhovnog poglavara čvrste vjere, punog žara i poniznosti (Lk. 5, 10; Mt. 17, 24; 16, 23; Lk. 22. 34; Mt. 14, 31; Iv. 21, 15.)

3.

USPJEH KRISTOVOG ODGOJA

Nanizali smo eto nekoliko živih crta i slika iz odgojnog rada božanskog Spasitelja. U Kristu se spojila odgojna mudrost Boga i čovjeka i zato je morala imati uspjeha. Svi koji su pristupili Kristu, da ih odgaja, služili su na čast njegovom odgojnom umijeću, postadoše od grešnika pravednici, od pravednika sveci i Božje oruđe za velike stvari, za spas ljudi i za slavu Božju. Što su mu se velikodušnije i bez pridržaja predavali, to su divniji bili odgojni plodovi, kako nam očito pokazuju primjeri Nikodema, Josipa iz Arimateje, Magdalene, Marte i Lazara, a osobito apostola. Uspjesi nijesu ostali samo kod apostola i kod prvih vjernika. Krist je graditelj i odgojitelj svih vijekova i čitavog čovječanstva. Svi što su otkupljeni iza njegovog dolaska, sva kršćanska stoljeća i narodi prošli su kroz njegvu školu i odgajali se kod njega. Vanjski su odgoj vršili njegova nauka, zapovijedi i sakramenti pod nadzorom Crkve, a nutarnjim je upravljala Gospodinova milost. Na svakoj ljudskoj duši ponovno započinje i dovršuje Isus svoj odgojni rad. Njegov je odgoj uspješan svagdje gdje nađe odziva. Nebrojene čete svetaca jesu vjerodostojni svjedoci za istinu, da je Krist cilj, početnik, dovršitelj i uzor svakog kršćanskog odgoja.

NEUSPJEH

Ali i neuspjehe u odgoju bilježi povijest odgojnog rada božanskog Spasitelja: neuspjeh kod većeg dijela svoga naroda, koga je najprije došao spasiti; neuspjeh u velikom dijelu ljudskog roda i kršćanstva, neuspjeh i u najbližoj svojoj okolici, u krugu svojih apostola, među kojima je jedan bio oruđe za njegovu smrt; neuspjeh, barem djelomični, kod svake ljudske i kršćanske duše. Ima li gdje ljudski život, koji ne bi potamnio neuspjehom izazvanim vlastitom krivnjom? Tu žalosnu i nepobitnu činjenicu moramo priznati. Čovjek je slobodan i sam ga Bog ne sili; ljudska sloboda omogućuje zlu upotrebu slobode. Čovjek je slab i krije u srži svoje stvorene naravi klicu propasti. Pribroje li se amo premnoge jake, vanjske i nutarnje napasti i zamke, bilo bi čudo, kad ne bi slabi čovjek podlegao. Kušanje čovjeka ne vrši se kao kod anđela jednim činom. Odgoj i kušanje čovjeka traje čitav život i Bog ga ne pušta ni časa bez svog odgojnog upliva. Može Bog na koncu okrenuti protiv svakog očekivanja sve na dobro; istom kad čovjek konačno postigne svoj cilj, tad prestaje i odgoj. Bog će radije pripustiti i zlo nego nam uzeti slobodu volje. Dobro je, da to znamo.

PRIMJENA NA ŽIVOT

Nameće nam se jedan zaključak: potrebno je priznati Kristovu odgojnu vlast i njoj se pokoriti. Mi

smo svi učenici i gojenci Kristovi (Iv. 6, 45). Njegov je odgoj dragocjena i veličanstvena nadopuna i primjena proročke, pastirske i svećeničke službe na svaku pojedinu dušu. Kad se Gospodin iza uskrsnuća u nebeskoj ljepoti javio Mariji Magdaleni i kad je Marija pala do njegovih nogu od čuđenja, zanešenosti i ljubavi, našla je za sve, što joj je duh i srce prožimalo, samo jednu riječ: Rabboni, moj učitelju (Iv. 20, 16)! Ali u tom je bilo i rečeno sve što je znala o Isusu i o sebi, sve što je za njega osjećala. U toj je riječi tada izrazila čitavi odnošaj svoga života prema Gospodinu i Gospodina prema njoj; ta je riječ bila odraz njezine sreće i bezgraničnog veselja. U toj je riječi zabilježen najljepši, najplemenitiji i najdirljiviji snošaj djeteta prema svom odgojitelju, pun poštovanja, zahvalnosti, odanosti, ukratko: snošaj svake pojedine duše prema Kristu. S tisuću nježnih i jakih niti povezuje Krist sa sobom kao učitelj i odgojitelj naše biće i naš čitav život. Njegov je odgojni rad najuvjerljivije, najljubežljivije i najugodnije djelovanje božanske vlasti nad nama i u nama. Sretan je svaki, koji se Gospodinu Isusu preda bez pridržaja.

NADE I UTJEHE

Nekoji drugi zaključci vrijede za odgojitelja. Neka se svatko veseli na časti i sreći, da može sudjelovati u odgojnom radu Kristovom: Gospodin mu

nije mogao udijeliti ništa uzvišenijeg i važnijeg. Bez oklijevanja neka uzdiže svoje oči do Krista kao uzora i neka odgaja u njegovom duhu i po njegovim načelima. Krist je svojim odgojnim radom postavio i učvrstio za sva vremena praktične zasade i obriše kršćanske odgojne umjetnosti. Svaki će se dobri odgoj u nju ugledati. Udaljiti se od kršćanskih odgojnih načela značilo bi zaplesti se u žalosne zablude i u zle posljedice krivog odgoja. Odgoj bez Krista je nasilje i stvaranje nereda u čovjeku. Takav odgoj stvara obožavatelje vlastite svoje ličnosti, bičeve čovječanstva i pohlepne mogućnike a ne djelitelje blagoslova. Ovake se nemani stvaraju tamo, gdje se odstupa od pravila i načela zdravog kršćanskog odgoja, ali osobito ondje, gdje se pravo na odgoj nasilno otima pozvanima a predaje se licima i ustanovama, koje nemaju ni po naravnom ni po Božjem zakonu prvenstvenog prava na odgoj! Kakvog li može biti uspjeha i koristi, ako državna batina počne raditi u finom tkivu odgoja, ili ako bezbožna država hoće još tumačiti i kršćanski katekizam! Božji su zakoni i djela savršena; ali što biva iz njih, ako s njima zagospodari ludost i strah?

Pogled na Gospodina bit će nam pouka i utjeha i kod neuspjeha. Mnogo roditeljsko, svećeničko i odgojiteljsko srce osjeća tešku bol, kad vidi, da se plodovi dugog, brižnog i napornog odgoja prividno gube. Često se u ovakvim časovima javlja bolna i neispitljiva tajna. Ali i božanskog je Učitelja zadesila

ovakva bol. Tko je imao iskrenijih nakana od njega? Tko je znao odgajati kao on? Tko se više mučio u poučavanju, dobrom primjeru i ustrajnoj molitvi? A ipak se toliko toga srušilo na nestalnosti, strasti i zlobi tolikih! Tko je iskusio više neprilika u odgojnom radu nego on? I njegovog se srca toliko kosnuo taj neuspjeh, da je plakao i bolno uzdisao (Lk. 19, 41). Ako ni njemu nije sve pošlo za rukom, zašto se mi slabi ljudi tužimo? Bog konačno uspijeva u svemu. I tko zna, ne će li se naš križ pokazati najjačim među svim odgojnim sredstvima, te će uskolebanu tezulju konačno prevagnuti pred Bogom u dobar uspjeh? Bog zna najbolje.

MEĐU LJUDIMA

Iza svog uskrsnuća i uzlaza na nebo Krist je prestao živjeti običnim životom na ovoj zemlji i uzdigao se sa zemlje. Ali se na blagdan Tijelova slavno spominjemo njegovog posebnog boravka među nama, jer je zaposjeo zemlju, da je kroz sav tijek crkvene godine ne ostavi. Crkva nam pokazuje Krista u nedjeljnim evanđeljima, u kojima niže događaje iz njegovog javnog života, kako je milosrdan s grešnicima, kako razgovara s narodom poučavajući ga u propovijedima i čudesima. A kad kasnije u jeseni dozrijevaju zemaljski plodovi, ističe sv. Crkva u lijepim Isusovim pričama o plodnom i neplodnom drvetu i o nepravednom upravitelju potrebu, kako je potrebno dobro upotrijebiti darovane milosti. U jednu riječ: pred našim se očima besprekidno razvija preko godine javni život Isusov.

Uvijek je poučno i privlačivo promatrati i proučavati bilo kojeg izvanrednoga čovjeka u njegovom općenju s ljudima. Što nam ne kazuju njegovi veliki državni govori i državni čini, pokazat će nam sigurno njegov dnevni život. Koliko o tom životu vrijedi riječ: način života odaje i pokazuje kakav je čovjek.

Dugogodišnji i nevezani život s raznovrsnim ljudima objavljuje nam istinito i otvoreno, što čovjek misli i kako osjeća . Znameniti slikari nijesu slikali ljude, kad su mirno po dogovoru pred njima sjedili, nego kad su se s njima povjerljivo zabavljali. U takvim se zgodama čovjek ne pretvara nego se pokazuje kakav jest.

Želja da vidimo Krista i Gospodina u svagdanjem životu, postaje neizmjerno velika, kad se sjetimo u kakvom je odnošaju bio prema nama, prema ljudskom rodu i prema čitavom svijetu. Kad se Bog javlja u ljudskom obliku, privlačivo je i važno promatrati, kako se vlada i druži sa svojim stvorenjem. Već se od davnine psihologija i umjetnost bavile nakanom, da Boga-čovjeka orišu u njegovom općenju sa svijetom. U evanđelju nam je to druženje predočeno najistinitije i najuzvišenije. U čitavom Isusovom javnom životu zauzima druženje s ljudima vrlo važno mjesto. Bogoslovski učenjaci dijele pregledno i prema svrsi javni Isusov život u tri odsjeka: u naučavanje, u čudesa i u kreposni primjer druženja s ljudima. (Sv. Toma, S. Theol. 3, qu. 40—44.)

Ovo nekoliko misli bit će posvećeno njegovom druženju s ljudima. Najprije ćemo iz velike i općenite slike istaknuti u čvrstim, jasnim i zornim crtama, kako je Isus općio s ljudima savršeno i najdostojnije za Boga. Zatim ćemo nanizati nekoje zaključke.

1.

U SVIJETU

Krist je općio s ljudima; nikad se nije posvetio isključivo samo životu razmatranja i molitve. Istina je, da se je prolazno povlačio na kratko vrijeme iz ljudskog društva u samoću radi tjelesnog oporavka ili da se posveti molitvi kao što je učinio na početku svog javnog života kroz četrdeset dana, pa i kasnije, ali na kraće vrijeme. Osim tih zgoda ostao je Gospodin neprestano u svijetu i u najužem druženju s ljudima. Rodio se je u teško i uzbibano doba, kada se je carstvo procjenjivalo, čiju je procjenu zapravo on sam naredio. Stara su se plemena i rodovi probudili i prolazili po svim putevima Obećane Zemlje, da dadu svjedočanstvo o svom zaboravljenom plemstvu. Među njima krenuo je i Isus u grad svoga pradjeda Davida; čim se rodio, nose rimske brzoteče njegovo ime u Rim i polažu pod svodove premoćnog Kapitola, ime baštinika carstva i budućeg gospodara svijeta. — Zeleni brežuljci nazaretski čuvaju tihu, dugu i vjernu stražu oko njegove roditeljske kuće, dok je bio dijete, mladić i muž, tako da kod početka njegovog javnog života o njemu ništa nije bilo poznato nego da je bio sin Josipov i Marije i tesarski radnik. (Mk. 6, 3). Ali i u ovom gorskom selu živio je u dnevnom doticaju sa svojim sumještanima, poznat možda i tu, kao nijedan drugi, kao pobožan, uslužan, prijazan dječak, mladić i muž, cvijet mladosti, poštovan i čašćen od grubih Nazarećana, praćen tihom zavišću mnoge manje srećne majke. Njegov je život u Nazaretu veoma skrovit, a baš ova skrovitost tako je značajna za društvenost Isusovu i za život čovječanstva. U svom utjelovljenju, mimoišavši anđeosku narav uzeo je na sebe ljudsku narav i privukao ju je k sebi, pa se je još dublje spustio u stvoreni svijet. U oltarskom sakramentu zahvatio je ponovno u stvoreni svijet i s njim se sjedinio tim, što je pridržao prilike kruha i vina te pod njima smjestio svoju euharističku bit. Na isti su način bili njegov neprimjetivi boravak u malom i neznatnom planinskom selu i njegovo druženje i rad s tamošnjim najnižim slojevima naroda samo osnovica za kasniju još veću povjerljivost s ljudima i za još silniji upliv na sve krugove ljudi; tolike povjerljivosti i upliva nije imao ni kod svog javnog djelovanja. Svojim poslušnim i radinim životom postao je uzorom i životnim drugom ogromne većine čovječanstva, postao je u svojoj skrovitosti doista njihov Bog i otkupitelj (Is. 45, 15.)

ZAKONODAVAC I PROROK

Njegovo je druženje s ljudima postiglo svoj vrhunac, kad je javno nastupio kao zakonodavac i prorok. Nije bilo tad na zemlji poznatijeg imena od Isusa iz Nazareta. Svagdje ga se je moglo vidjeti i naći, znao ga je svaki čovjek i svako dijete u Izraelu.

Nije bilo nijednog društvenog sloja u narodu, do kojeg ne bi doprlo njegovo djelovanje, pa su ga poštovali i ljubili ili su ga mrzili i progonili. Ako se je rodio u tihom Betlehemu u tmini i šutnji po noći, ipak je umro u Jeruzalemu, pred čitavim svijetom, na pashovni blagdan, uzdignut na križ, žrtva krvave osvete svojih nadmoćnih neprijatelja, nestalnosti svojih zaludjelih sunarodnjaka te slabosti ili nepravednosti državnog suca. Pao je kao žrtva javnog mišljenja. Da je postao glavarom i starješinom kakve tihe i udaljene družine Esena pod mirnim i veličansvenim palmama na Mrtvom Moru, ne bi ga nikada ruka zavisti i mržnje ni tražila ni dohvatila.

VELIKODUŠNI BORAVAK

Doista je Krist živio neprestano u svijetu i usred ljudske vreve. A morao je tako, jer je to tražilo njegovo zvanje, njegova životna zadaća. Bio je obvezan da kao najviši učitelj i prorok Božji propovijeda svijetu pravu istinu a prije svega istinu o svom božanstvu. Morao je kao zakonodavac objaviti svoj zakon kao novi put u nebo. Bio je dužan kao ljudski posrednik posvetiti novi zavjetni ugovor i postaviti kao kralj i svećenik temelje i granice novog Božjeg kraljevstva. A svemu tome nije mogao naći zamjenika, niti je to mogao pismeno obaviti nego se je sam osobno živom riječju i čudesima dao na posao kao što je nekoć sam Bog dao sinajski zakon narodu, stvorio zavjet i razgovarao licem u lice s Mojsijom. Ponajprije je Krist trebao podati živu sliku čovječanstvu o uzvišenosti i savršenosti svoga ćudorednog zakona svojim svetim životom i to ne samo sliku obične lične savršenosti nego i savršeni uzor za stalež savršenosti. Kristov je, naime, zakon predvidio mnoge staleže za savršenost, koji jedan drugog u savršenosti nadvisuju. Znamo da je među raznim staležima bolji stalež, koji se u povučenosti i razmatranju bavi s Bogom i istinom, od staleža, koji se posvećuje isključivo vanjskom radu i tjelesnoj pomoći bližnjega. Ali daleko više nego ova dva staleža, uzevši ih pojenačno, stoji onaj radini stalež, u kom se članovi posvećuju duhovnoj pomoći bližnjega, jer spaja u sebi uzvišenost obaju staleža i pretpostavlja prirodno puninu nadnaravne ljubavi i veze s Bogom (S. Toma, S. th. 2, 2.) Krist je trebao dati najuzvišeniji i najsavršeniji primjer kreposti, da bi ljude za nju predobio po zadobivenoj mjeri milosti i dobroj volji. Radi toga je Gospodin svoj život tako i udesio, da je svakom položaju i svakom staležu mogao biti živim uzorom, zato je ostao među ljudima i slijedio ljudski život u njegovim različitim razvojima i oblicima.

SVIMA SVE

Na taj je način Krist stekao naše povjerenje i sklonost, bez čega nam se ne bi bio mogao nikako približiti. Povjerenje i sklonost se stiču prijateljskim

približavanjem i prilagođivanjem; na taj način osjeća se čovjek počašćen i ljubljen te bez veće poteškoće traži i ljubi. Radi toga nije Isus izbjegavao ni prezirao ono što život donosi, osim grijeha; u svemu sarađuje s ljudima, pa makar se njegovi neprijatelji il progonitelji sablaznili i prigovarali (Iv. 2, 2); drži se svih nevinih običaja vremena, zemlje i naroda.

Lijepa je to i dirljiva crta u značaju Isusovu i u njegovoj vjeri; tom se značajkom razlikuje od ostalih. Posve je drukčije nastupio neposredno pred Gospodinom Ivan Krstitelj. I Ivan je bio prorok, dapače najveći, i snažno je djelovao svojom riječju i primjerom u Izraelu. Ali u mladosti nitko ga nije gledao nego životinje u pustinji. Pa i kad je na nj sišla zapovijed Gospodinova, nije stupio u ljudska obitavališta; ostao je samo glas vapijućeg u pustinji (Mt. 3, 3) i dozivao je snagom svoje snažne pokorničke propovijedi k sebi ljude, koji su u njem gledali novoga Iliju po strogosti života i oštrini riječi; posjetnici su mu se divili kao nadčovječanskom biću, koje nije s njima ni jelo ni pilo. Krist je sam upozorio na razliku između sebe i Ivana (Mt. 11, 18.) A s punim pravom. Ivan je samo pripravljao put i ne bijaše Mesija, bio je prijatelj zaručnikov ali ne sam zaručnik, anđeo Božjeg lica ali ne Bog; zbog svega toga nije osjećao potrebe, da bliže pristupi k ljudima. Ali je nadošao sam zaručnik lijepe i krasne pojave, s licem punim prijaznosti, s čelom pomazanim uljem veselja, s ugodnim i slatkim glasom, tražeći svoju zaručnicu. Našao je milosrdni Samaritanac i prijazni liječnik duša i nije se plašio ulica i trgova okuženih porocima, nečistoćom i bijedom ljudskom. Liječnik nije za zdrave nego za bolesne. Nadošao je Isus, naš Bog, najveći prijatelj i gospodar života, koji ne mrzi ništa što je stvoreno i što opstoji, koji sve pošteđuje, jer je sve njegovo (Mudr. 11, 25.) Došao je da nađe što je izgubljeno i da dovede u stado što je zalutalo. Već je u St. Zavjetu bilo ljudsko dostojanstvo vječne Mudrosti opisano, kako glasno dovikuje na ulici te mu se glas čuje po visinama, putevima i gradskim zidinama: »Ako je tko malen i slab, neka dođe k meni; dođite i jedite moj kruh i pijte moje vino, što sam ga za vas spremio« (Priče 1, 20). Krist je najsavršenije ispunio ono što je o njem prorečeno. Sasvim je drukčija bila stoička nauka o svijetu i o božanstvu. Bila je neprijazna, samotna i nepristupačna, krećući se samo na oblacima i nije počastila ljudsko mnoštvo nijednim pogledom. A nama se Bog pojavio i živio je među ljudima (Bar. 3, 38). Dä, »Riječ je tijelom postala i prebivala među nama.« (Iv. 1, 14.) Naš je Bog prijatelj ljudi i ljubi ljudsko društvo.

2.

Kristovo zvanje i životna zadaća nalagali su mu, da živi društvenim životom i da ostane u živom saobraćaju sa svijetom. Dakako da je Isusov život među ljudima bio vrlo savršen radi posebnih vrlina; nešto se drugo ne može ni pomisliti.

ZAGONETNE POJAVE

Prvo i najnužnije svojstvo Isusovog saobraćaja s ljudima sastojalo se u tome, što je ljude podizao i izgrađivao. Moralo je tako biti, da Gospodin u svakom smjeru ćudoredno popravlja i uzdiže ljude. Vladanje je istom onda odgojno, kad se u svemu pokorava najvišem ćudorednom zakonu i isključuje svaku sjenu i sumnju neurednog sebeljublja.

Najviši zakon i najnužnije pravilo u ćudorednom djelovanju jest jedino volja Božja. Savršena se svetost stvorenja sastoji u potpunom priznavanju i bezuslovnom vršenju volje Božje. U Kristovom životu među ljudima primjećujemo, da se Gospodin podvrgnuo tom zakonu nekim posebnim i neobičnim načinom. Susrećemo u čitavom Gospodinovom životu, kako nam ga opisaše evanđelisti, mnoge i tako neobične i strane pojave ,da ih prirodno ne možemo protumačiti. Ako je Kristu bilo stalo do toga, da svoj rad obznani čitavoj javnosti, zašto je daleko veći dio svoga života proveo u potpunoj povučenosti u malom i tihom Nazaretu, u vršenju napornog posla, koji još nije nikoga proslavio? Zašto se nije pojavio i živio u Jeruzalemu, u središtu velikog židovskog svijeta, u društvu sa mjerodavnim narodnim krugovima vršeći kakve časne i uplivne službe? Zašto počinje tako kasno sa svojim naučavanjem? Pa zašto opet očigledno izabire i voli zabačenu Galileju, da bude poprištem njegovih djela, čudesa i govora? Zašto je uopće izabrao malu zemlju Palestinu i nije radio po želji svog plemenitog, velikog i revnog srca, punog ljubavi prema ljudima, pa nije izabrao Grčku i Rim, gdje se kupio čitavi tadašnji svijet? A tim to više, što ga je narod u Palestini slabo primao i što mu se je tako tvrdoglavo opirao, da mu je na koncu, govoreći prirodno, uništio sav uspjeh poslanja? Pa ipak ne zakoračuje Krist službeno nijednog koraka preko uskih granica svoje domovine i ne čini nijedno čudo niti propovijeda u stranom svijetu. Zašto je izabrao neznatne ljude za svoje apostole, zašto neprestano putuje iz mjesta u mjesto, zašto čini čudesa, osim, kako se možda pričinja, da ljuti i vrijeđa svoje neprijatelje (Iv. 9, 16.)? Zašto razgovara sa sumnjivim i napuštenim ljudima? Sve nam je to neriješena zagonetka i tajna, ako ne gledamo na volju onoga, koji je s nebesa odredio Kristu takav život i vodio ga od početka do kraja. Sa stanovišta više božanske volje postaju nam sve ove pojave jasne, kreposne, svete i uzorne. Sam se Krist često poziva na tajnu, božansku nit svoga života i opravdava time prividne protivnosti u svom radu. Njegova je zadaća, cilj života, hrana, utjeha, vrhovni zakon, da izvrši volju Božju (Iv. 4, 34), jer je volja Božja odredila njegov početak i upravljala njegovim koracima, kao što u velikom, tako i u malom. Gospodin nije poduzeo nijedno putovanje, nijednu propovijed, niti se ikada odmarao, a da nije ispitao volju nebeskog Oca. Nikoga, koga

mu je Otac poslao, nije odbio, pa ni Nikodema, ni Samaritanku, ni Judu,koji ga je imao izdati (Iv. 6, 37).

RJEŠENJE ZAGONETKE

Nepomični pogled na volju Božju i potpuna saglasnost s njom daju pravi nutarnji sadržaj i odgojnu snagu Isusovu druženju s ljudima. Bez te više odlike bio bi njegov uzvišeni i veličanstveni život i rad bez vrijednosti i značenja te jedna velika varka i sjajni nered. Mi sami priznajemo i cijenimo jedino ono, što može izdržati kušnju sa staleškom dužnošću, sa savješću i s neprevarljivim sudom Božjim. Čovjek vrijedi onoliko, koliko vrijedi pred Gospodinom, a u ljudskom životu imaju pravu vrijednost samo vrednote, koje vrijede i kod Boga. »Što je Ocu drago, činim uvijek«, u ovom je veličanstveno opravdanje bogo-čovječanskog djelovanja i odgojna snaga, koja je prešla a i još sad prelazi na sve nas (Iv. 8, 29).

GOSPODINOVA MOLITVA

Još se jedna odgojna crta ističe u Gospodinovu druženju s ljudima: Gospodin je vanjski rad prekinuo od vremena do vremena, da se može posvetiti razgovoru s Bogom i moliti (Lk. 6, 12). Krist je u svojoj duši bio uvijek sjedinjen s Bogom i uvijek zadubljen u molitvu radi osobne veze s Bogom i neposrednog gledanja lica Božjeg. Ničija duša nije više izgarala od želje, da Boga proslavi među ljudima apostolskim radom koliko njegova duša. Ali sve to nije Isus držao dostatnim, da ga odvrati od dužnosti, da Boga potraži u molitvi. Krist je držao vrlo nezgodnim, da bi radi druženja s ljudima zanemario razgovor s Bogom. Krist je mnogo molio, da zadovolji svojoj osobnoj obvezi molitve, a onda i da na taj način poradi za nas kod Boga, jer je molitva moćno sredstvo za spasenje. Otkupitelj nije nas trebao samo otkupiti svojim radom i svojim trpljenjem nego i svojom molitvom kao posrednik između Boga i čovječanstva. Konačno nam je htio u molitvi dati i dobar primjer i spasonosnu opomenu. Sami po sebi nijesmo toliko jaki i bogati, da se možemo dugo vremena družiti s ljudima bez vlastite štete i živjeti bez pomoći molitve. Naš je život kao posuda s uskim grlom za primanje, dok za davanje ima stotinu otvora. Ova nam okolnost ne podaje dobre nade za uspjeh u našem duhovnom kućanstvu. Potrebno je, da se oslonimo na pomoć molitve. Kad radimo za bližnjega dajemo, a kad se molimo primamo. Kad bi mi živjeli u svijetu bez molitve, ljudi bi držali, da hoćemo izbiti svoju vlastitu korist u našemu radu a ne čast Božju i spas duša. Zar bi ovako mišljenje o nama bilo za druge odgojno?

ISKRENOST

U općenju s ljudima resilo je Gospodina još jedno drugo plemenito i odgojno svojstvo: u druženju s ljudima ljubio je istinu i bio je iskren. Iz njegovih riječi, rada i života nije izbijala nikakva dvoličnost, laž, diplomacija i politika. Govorio je bez straha i otvoreno, što je mislio i osjećao. I nijedna njegova riječ nije imala dvostruko značenje. Iskreno ljubi sve, ne poznaje sebeljubivih ciljeva i ne želi, da čovjeka predobije za dobro okolišanjem. Čovjek mu nije puko oruđe; Krist ne ostavlja u pripravi posebnih vratašca za uzmak. Svakome Gospodin jasno očituje, što mu se kod pojedinca ne sviđa i ne taji ni najtežega (Lk. 9, 58). Dijeli ukore bez pridržaja, od svih traži isto, ali nikad toliko koliko sam čini (Mt. 16, 23; Iv. 15, 20). Ova je otvorenost uzrokom, da su mu lukavi, neiskreni i podmukli farizeji postali nepomirljivi neprijatelji.. Krist je znao biti strašan u svom javnom nastupu protiv rušilaca istine i poštenja (Lk. 11, 42). To ga je i dovelo na križ. — Čudnovato! Iskrenost je tako lijepa, časna i važna u druženju s ljudima, a ipak je često tako poželjna i kod inače dobrih ljudi, pa i kod ljudi što svjesno teže za savršenijim ciljevima. Bez iskrenosti se griješi protiv dužnosti društvenoga života, i ako često u životu ima mnogo bolnog nesporazuma i nesvijesne naravske ukočenosti i neosjetljivosti. Naš susjed ima pravo tražiti, da mu se kaže istina i ne želi, da bude puko

oruđe u našim rukama, pa ni onda, kad mu se koristi. »Diplomatski sveci« mogu biti sveti, ali nijesu uvijek po Isusovom načinu. Ako izgube povjerenje svoje okolice, neka to pripišu svojoj nezdravoj ćudi. Za tvrdnje i nastup u javnosti treba pune muške odvažnosti, a ta počiva na potpunoj nesebičnosti.

UČITELJEVA NESEBIČNOST

Drugi glavni uvjet odgojnog uspjeha kod ljudi jest prava nesebičnost, jer samo ona rađa uvjerenjem kod ljudi, da nas u radu i u djelovanju nikako ne vodi težnja za otvorenom koristi. Kako nam je uzvišeni primjer u tom smjeru dao Krist! Kakvih li je sve prednosti i koristi u vremenitim dobrima, u ljudskim radostima, u narodnoj obljubljenosti mogao svojim općenjem steći, da je htio! A što je zadobio? Činjenice govore dosta glasno. Koliko su mu novca i dobara donijele njegove propovijedi? A koliko bi istom novaca i zlata bio dobio, da je za novac čudesa činio i liječio bolesnike? Ništa nije dobio; ni stopu zemlje, da bi na nju mogao položiti svoju glavu, niti toliko novca da bi mogao platiti hramski porez. Htio je Krist siromašno živjeti i umrijeti i dati nam najsavršeniji primjer apostolskog siromaštva. Radi toga se je i družio većinom sa siromašnim i neznatnim ljudima, koji mu nijesu mogli pružiti nikakvih vremenskih dobara. Bogataša se nije načelno

klonio, ali ih nije ni tražio. Pustio je, da ga traže, a kad bi ga našli, ne bi ništa tražio od njih, nego običnu zahvalu, a i ta je jako često ispala mršavo. — Gospodin nije priuštio sebi nikakvih nježnosti u općenju s ljudima. Svoje zemljake i svoje rođake ne počašćuje ničim više od drugih. Kad je u svojim poukama i propisima za apostole strog, neumoljiv i skoro tvrd, biva to onda, kad im govori o ljubavi prema kući i prema rodbini; tu se sjetilno samozadovoljstvo zna vrlo ugodno smjestiti i potpuno se odštetiti za svako odricanje u zvanju (Lk. 9, 59—62). Vrijedno je spomenuti, da se je malo družio sa ženskim svijetom. Ozdravio ih je, istjerao bi đavla iz njih, primao bi njihovu saradnju za svoje kraljevstvo i za svoje apostole, ali im nije laskao nikada ni u kakvom obliku (Iv. 4, 27; Lk. 10, 41; Mk. 7, 27). Jednako nije htio da bude ljubimac naroda, niti prorok po želji naroda, niti stranački borac glavnih slojeva, niti da ga nosi milost naroda. Nije bio Mesija po očekivanju Židova. Naprotiv, bio je sablazan za njihove tjelesne oči (Lk. 7, 23), bič za njihovu nacionalnu oholost i neumoljiv sudac nad njihovim čudorednim prekršajima. Takav je bio svagdje, gdje bi se ljudsko sebeljublje i samoživost mogla uvući. Non sibi placuit, u ničemu nije tražio svog zadovoljenja. To je ta snažna i veličanstvena riječ, kojom je apostol Pavao označio i ocrtao sav način općenja svoga Gospodina s ljudima (Rim. 1g, 3). Gospodin nije htio ništa čovječjeg nego samog čovjeka, a i to ne za

sama sebe nego za Boga i ujedno za korist samoga čovjeka. To je njegova uzvišena, božanska životna nauka u druženju s ljudima, neizmjerno važna za sve a osobito za one, koji su pozvani, da rade na spasu duša. Nesebičnost rađa slobodom i stalnošću, daje ugled, snagu i jakost. Ništa ne izgrađuje niti toliko osvjedočenje, koliko prava nesebičnost. Njoj se sve klanja; ona govori jezikom žrtve i odricanja; ona ulijeva strahopočitanje i dostojanstvo.

NARODNI DOBROTVOR

Druga savršena odlika, kojom se Gospodin odlikovao u druženju s ljudima, jest dobrotvornost. A sastoji se u tome, da bližnjemu dobro činimo i da nastojima, da mu budemo što korisniji za dušu i za tijelo. Dobrotvornost je milosrđe u najuzvišenijem smislu riječi. Ničiji život ni rad nije za ljude bio tako koristan i dobrotvoran koliko Kristov. Činio je dobro svim ljudima, koji su mu se približili; nastojao je, da svakome na bilo koji način koristi. Isus poučaje riječju i djelom, primjerom i propovijedanjem svoje apostole i vjernike, prijatelja i neprijatelja, liječi sve slabosti duše i tijela, čini čudesa za sve potrebe, pa i za neznatne neprilike u životu; izlijeva blagoslov utjehe, kamogod dopire potreba. Da bi mogao što više pomoći ili utješiti, dao je svemu čudotvornu moć: svojoj riječi, ruci, (Mt. 8, 3), pljuvački (Mk. 7,

33; Iv. 9, 6), dapače i rubu svoje haljine (Mt. 14, 36). Izilazila je iz Gospodina sila, koja je sve liječila. A da bi mogao činiti dobra, bio je Isus muž rada, trajnog, napornog i ubitačnog rada. Dan i noć je ljudima koristio i usrećivao ih. U nakani da bi mogao ovo svoje sretno djelovanje proširiti na sve narode i sva vremena, osnuje Crkvu, veliki zavod za spas i sreću svijeta, ustanovljuje sakramente i osniva zbor apostola, koji će, zadahnuti njegovim duhom, nastaviti njegovo djelo ljubavi. Kako je lijepa i velika Kristova ljubav prema ljudima u dušobrižničkoj pouci, koju daje apostolima i učenicima! Da apostoli uzmognu svim silama činiti dobro, daje im svoju čudotvornu snagu; pa ako ništa drugo ne mogu, neka barem kućama, u koje zalaze, založe pozdrav mira. Jedina raskoš, koju je Krist sebi priuštio ovdje na zemlji, bila je ta, da sa svim sredstvima radi na usrećivanju ljudi. Što se više približavao koncu svoga života, to ga je njegovo srce sililo, da podvostruči svoj napor. »Dok traje dan, moram vršiti djela onoga koji me je poslao; dolazi noć, kad nitko ne može raditi« (Iv. 9, 4).

USTRAJNI DOBROTVOR

Krist je ustrajno i neumorno činio dobra, ali i lako, milo i veselo, pa i u takvim prilikama, koje prirodno ubijaju svaku volju. Koliko je puta imao prilike, da suzbija zlovolju i neobuzdanost apostola

radi bezobzirnosti, nasilnosti i neotesanosti molitelja! (Mt. 19, 14). — U svojoj je duši dobra djela vršio iskrenom i kreposnom dobrotom srca a ne iz naravskog zadovoljstva ili naravske potrebe. Krist je činio zato neizmjerno mnogo dobra, jer je ljubio Boga i nas u Bogu. Gledao je u nama svoju braću i djecu Božju, koja su trebala neizrecivo mnogo pomoći a za koje mu je Otac naredio, da ih usreći. Čisto i obilno tekla su dobra djela iz vrela njegovog Srca, koje je ljubilo Boga i ljude.

»Dobar je« (Iv. 7, 12), osjećao je narod u njegovoj blizini i tako se izrazio. Prolazio je čineći dobro i ozdravljajući sve. Kao što sijač sije na svojoj izoranoj njivi vlastitom rukom desno i lijevo zlatno sjemenje od jutra do naveče i oplođuje mrtve brazde blagoslovom života, tako je radio i Gospodin. Iz njegovih ruku sipala su dobročinstva bez kraja na zemaljsku pustoš, dok se ruka nije ukočila od smrti. Zadnji nalog: »Ljubite se međusobno kao što sam ja vas ljubio« (Iv. 15, 12), uzvišeni i dirljiv obračun o svršenom radu: »Djelo što si mi ga dao da izvršim, dovršio sam« (Iv. 17, 4), i zadnji uzdah sa samrtničkih usana: »Svršeno je« (Iv. 19, 30), dovršuju njegovo blagoslovljeno djelovanje. Tako se i sunce na kraju dana pokaže u jačem sjaju i svijetlu, jer baca zadnji pogled na dnevno djelo, što ga je izvršilo, i na blagoslov utjehe i života, što ga je udijelilo zemlji i ljudskoj djeci, te smireno i časno polaže svoju glavu na počinak u krilo večernjih oblaka.

Kad bi i mi mogli dovršiti naš život u utješnoj misli, da nema nikoga iza nas, tko nam ne bi dugovao zahvalu! Malo je toga potrebno, da se uzmogne mnogo dobra činiti. Da ne spominjemo naše ostale prednosti, imamo mi dobro srce, lijepe riječi, prijazni pogled i plemenite misli i želje. Zar nije to zlatna kovačnica za trajna dobročisntva? S time se dadu stvarati čudesa dobročinstava. Bogatstvo molitve će nadoknaditi sve što nam manjka. Pravi neprijatelj dobročinstva nije siromaštvo, nego lijenost, ravnodušnost i sebeljublje, što proboravlja dane besvijesno, bez svrhe i bez koristi. Ovakav nesretnik, u kom su se zalegle ove mane, sam je najnesretniji. Plemenito srce osjeća samo jednu grižnju savjesti: umrijeti, a ne učiniti mnogo dobra.

LJUBEZNI UČITELJ

Treća savršena crta u Kristovom općenju s ljudima bila je ljubežljivost.

Ponajprije trebamo znati, u čemu se sastoji ljubežljivost; kao svaka druga krepost tako i ljubežljivost ima svoga dvojnika. Prije svega onaj je čovjek ljubezan, koji doista ljubi. Ništa nije ljubežljivije od ljubavi, jer jedino ljubav stiče protuljubav, samo mora biti nesebična i dobrohotna. Sebičnost je mraz za ljubežljivost, jer ljubežljivost ugiba kod samo jednog dodira ili pojave sebeljublja. Ipak se ljubežljivost mora vidjeti izvana i mora se pokazati u licu, kretnjama, riječima i djelima. Puka nutarnja ljubav nije dostatna za nas ljude; njoj se raduju samo Bog i anđeli. Vanjski čini ljubežljivosti odrazuju se u prijaznom i časnom ponašanju, u srdačnom sučustvovanju kod radosti i bolova bližnjega, u nježnom obziru i pažnji za njegove potrebe, u spremnosti i sklonosti, da se prijatelju uvijek pomogne. Ljubežljiv je tko ima probuđeni smisao za sve što je čovječje i što odgovara čovječjoj naravi, razumu, mašti i ćudi. Ljubežljiv čovjek je strpljiv sa nesavršenostima svoga bližnjega; zapovijeda obzirno i skromno, a isto tako hvali i kori. Tko hoće biti ljubežljiv, mora se čuvati rastrešenosti, svojeglavosti i strastvenosti, jer su to križevi za društveni život. Eto to je po prilici slika i prilika ljubežljivosti Ako je tako shvatimo i vršimo, primjetit ćemo, da je ljubežljivost plod i mirisni cvijet svih kreposti; preko nje gospodujemo nadi ljudskim srcima.

Kristova je ljubežljivost bila najsavršenija i najuzvišenija. Isus nije bio nikakvi ukočeni zakonodavac, ni suhoparni učitelj, ni jednostrani zvaničnik i poslovni čovjek. Da je Isus bio osvajač srdaca, razabire se najbolje iz njegovog naučavanja. U tim se poukama ne javlja samo uzvišeni duh i njegova duboka mudrost, koja govori jednostavnim jezikom djece, nego i punina njegove ćudi i svježa živahnost njegove mašte. Osjećamo, da čovjek koji nam eto govori, da je izrastao iz svoga naroda, iz svoga vremena, iz svoje zemlje. Kristovom bistrom oku ništa

ne izmiče: ni prekrasna ljepota njegove domovine, ni cvijeće na polju, ni život životinjskog carstva, ni vremenske pojave, ni običaji i potrebe puka i vremena. Sve primjećuje, sve dira njegovo srce, sve prima najživlji izraz u njegovoj riječi. I ako ga je sasvim prožela veličina i potreba njegovog velikog zvanja, još uvijek ima vremena i za najmanje stvari. Sve vrši tolikom ljubežljivošću i strpljivošću i bez okolišanja kao da nema ništa što drugo činiti. Kako je samo srdačan sa djecom! (Lk. 18, 15.) Kako je samo obziran prema ljudskim slabostima, pa i onim najgorima! (Iv. 8, 11.) Kako zna čekati i dati vremena dobroj volji! (Mk. 5. 36.) Kako je spreman priznati dobro (Mk. 5, 34), kako je mek i blag kada kori, kako skroman kad zapovijeda! (Lk. 5, 3). Ne izmiče mu nikakva potreba, a u molitveni obrazac unosi prošnju za svagdanji kruh. Njegova je strpljivost izdržala sve kušnje, a bilo ih je mnogo, velikih i sa svih strana! Svi društveni slojevi traže njegovu pomoć i čudesnu moć, Gospodin je neiscrljiv; sam prvi skromno nuđa svoju pomoć i ne veže je na ljudsku hvalu i priznanje. Krist ne ističe svoja prava kao gospodar života kod ozdravljenih i kod uskrslih, ali polaže spašene neopisivo nježno u naručaj oca i majke (Lk. 7, 13 15). Kako je samo zahvalan za najsitnije dobročinstvo i za najmanji znak dobrohotnosti (Lk. 5, 3)! Barem dvaput je plakao Božji Sin iz samog saučešća, pa se toga i ne stidi (Iv. 11, 35). Ali najljepši i najugodniji dokaz za svoju nježnu, osjećajnu narav i za svoje

otvoreno i ljubazno ljudsko srce dao je Gospodin u svom neprispodobivo lijepom oprosnom govoru. Svi su govori i sva djela Isusova bili izljevi njegve ogromne ljubavi, što je sakriveno ključala u njegovom srcu; u njegovom posljednjom govoru javlja se sama ljubav i izbija u takvim riječima i osjećajima, kakvih još do sada nijesmo čuli. Oprosni je govor doista pjesma sunca, velika i neoporeciva povelja ljubavi. U njemu se otvorila sama ljubav i traži protuljubav; ljubav izgovara slatke utješne riječi obećanja, moli onu uzvišenu molitvu i daje svoj zadnji blagoslov. Ako ljubav čini čovjeka ljubežljivim, tko će onda nijekati, da naš Gospodin nije bio ljubežljiv preko mjere i da mu njegovi dragi učenici i vjernici, koji su ostali u svijetu, nijesu bili mili i dragi sve do smrti, i to bezgranično! (Iv. 13, 1, 15, 16)

3.

TAJNA KRISTOVIH USPJEHA

Iz nanizanih misli slijede sami po sebi neki zaključci. Susrećemo se s nečim, čemu se možemo diviti i što možemo ljubiti. U početku smo rekli, da se u općenju s ljudima pokazuje najsigurnije i najneprevarljivije duh, mišljenje, karakter i kreposti vjernika. Isusovo je druženje s ljudima nadasve odličan primjer najplemenitije i najsavršenije kreposti u punom osvajalačkom sjaju. Doista, još nitko nije vidio

takvog čovjeka, toliko kreposnog kao što je Isus iz Nazareta, toliko čovječanskog a opet tako različitog i uzvišenog nad sve što je na zemlji. Bezvrijedno je, ako se upre ovdje prstom na okretnost i na lijepe oblike vladanja Grka te na snažno, čvrsto i gospodsko držanje Rimljana, pa se time hoće da umanji pojava Gospodinova. Ovdje bi se jedino moglo svrnuti pozornost na čistoću, skladnost i veličanstvo prvoga Adama u sjaju prvotne savršenosti — ali kod našeg je Gospodina to posve drukčije. Platon je pravo rekao, da se pralik savršene kreposti među ljudima za njegovo vrijeme još nije pojavio. Ali u Isusu se ta čežnja najplemenitijih duhova ostvarila. Tim što je Krist spojio u sebi svu ljepotu svih kreposti pod vanjštinom običnog ali čistog, dobrotvornog i ljubežljivog života na zemlji i druženja s ljudima, dokazom je, da je pravi čovjek i pravi Bog. Ako se je Bog htio objaviti u ljudskom obliku i živjeti s ljudima, morao se objaviti i živjeti kao Krist, »pun milosti i istine«. Svim se je ljudima pokazala dobrota i prijaznost našega Otkupitelja i Boga — tim kratkim i istinitim riječima obuhvaća sv. Pavao pojavu Isusovu na svijetu (Tit. 2, 11). Na taj se način ispunja prekrasna slika vječne Mudrosti, koja nije samo zašla među ljude, da ih poučaje, nego hoda za njima i traži ih, pretječe ih i sjeda na pragove njihovih kuća. Slika je to božanske Mudrosti, početnice i redateljice fizičkog i moralnog svemira, koja vodi narode a vladare izobrazuje; Mudrost je to, koja se prijazno, ljubežljivo,

upravo majčinski, prihvaća čovjeka, svoga pitomca, ljubimca i djeteta, snizuje se do njega dirljivo i brižno ga čuva i odgaja (Mudr. 6, 13).

DOBRO SRCE

U ovome leži tajna velikih Isusovih uspjeha. Nema dvojbe, da su njegov uzvišeni duh, moćna govornička snaga, ogromna čudotvorna moć i potpuno slaganje života s naukom bila vrlo snažna sredstva, koje je Gospodin obilno unio u svoju dužnost i da su bila dovoljna, da uvjere i osvjedoče. Ali neprispodobivo viša je sila ležala u ljubežljivosti njegova značaja, u čaru njegovog druženja i u dobroti mu srca, a baš to je ljude predobivalo. Bog je dobro znao, da mi nosimo srce u očima i u sjetilima, zato nas je opleo zavodljivim vezama svoje ljubavi i svog općenja, koje osvaja srce. Mi čitamo, da je jednim pogledom svoga blagog i uzvišenog oka stvarao apostole iz svjetovnih ljudi, svece iz grešnika a prijatelje iz protivnika.

NAJBOLJA ŠKOLA

Imamo, dakle, čemu ćemo se diviti i što ćemo ljubiti i oponašati. Po nauci je apostolovoj Isus baš to i htio svojom pojavom: Spasitelj se pojavio u dobroti i prijaznosti kao Otkupitelj i Bog, da mi u ovom svi-

jetu možemo živjeti pravedno, pobožno i trijezno. Zna se, da pogled na dobrog čovjeka može uzdignuti, popraviti i posvetiti; dapače na nas može djelovati i umjetničko djelo. Ali Gospodin nije samo lijepa narav i umjetnost nego i milost; u njemu nam je ocrtan dragi put u nebo; on je put, istina i život. Što smo ovdje u blijedim crtama istakli, samo je druženje Gospodinovo s ljudima; ali koliki nam je pokazao niz kreposti, koje će nas učiniti dobrim, korisnim i svetim ljudima, ako ih vježbamo! — Mi smo na svijetu i među ljudima i moramo se s ljudima družiti i preko ovog druženja postati sveti i zadobiti nebo. Nema bolje pouke i škole nego što je život Isusov među ljudima. Svjetska se škola brine samo za vanjski red i stegu bez unutarnjeg sadržaja kreposti. Kako je jeftina svjetska ljubežljivost, a ipak svi za njom teže! Što su po nazoru i pouci svijeta pristojnost, iskrenost, nesebičnost i kulturni način života! Ovdje vrijede riječi Kristove: ako vaša pravda ne bude veća, ne ćete unići u kraljevstvo nebesko (Mt. 5, 20). Za ulaz u nebo usposobljuje samo Isusova škola.

Za sve je ljude potrebno ući u Isusovu školu, ali pogotovo za zamjenike Kristove na zemlji, za nasljednike njegove vlasti, ugleda i za nastavljače njegovog djela i zastupnike Kristovoga poziva među ljudima: za svećenike katoličke Crkve. Poslanik mora biti svijestan svoje zadaće i dužan, da zamjeni svoga gospodara kao vijesnik njegove riječi, a i dostojanstvenog nastupa i života. Ova potreba je to silnija za katoličkog svećenika, što on ne pristupa pred svijet kao glasnik Božji pišući knjige, nego u živoj riječi, preko svoje osobne pojave i preko svetosti svoga života. Svećenik mora biti živa riječ i utjelovljeno evanđelje Božje. A kao zaključak može se izvesti tvrdnja, da svećeniku priliči jedino božansko vladanje i držanje. Baš to ga uči Kristovo druženje s ljudima; za njega je to visoka škola svećeničkog života i rada. U Kristu i po Kristu nosi svećenik u sebi slatki miris Kristov (2 Kor. 2, 15): svećenik postaje apostolom, jer objavljuje i propovijeda Krista; postaje evanđelistom, jer svojim životom živo opisuje i prikazuje Krista i njegov boravak među ljudima.

GOVORNIK I UČITELJ

Umjetnost su govorništva ljudi smatrali i veličali uvijek kao uzvišenu i božansku zadaću i držali je oznakom visokih sposobnosti. Govornička snaga jest kao žezlo što vlada srcima, kao mač koji bije duhovne borbe i odlučuje; oruđe je to najvišega blagoslova, spaseneja i božanske objave. Pripovijeda se o vanrednim uspjesima, što su ih postigli snažni govornici i propovijednici riječi Božje.

GOVORNIČKA SNAGA GOSPODINOVA

Ali sve to iščezava pred govorničkom snagom slavnog Učitelja, našeg Gospodina i Spasitelja Isusa Krista, koji je prošao Svetom Zemljom učeći i propovijedajući, zanoseći za sobom narod »moćan u riječi i djelu« (Lk. 24, 19). Isus je imao sva svojstva pravog učitelja. Imao je opravdanje za učiteljsku službu, a kao zalog svoga znanja posjedovao je sve blago mudrosti Božje. Uz to je mogao dijeliti nutarnje milosti svojim slušateljima, jer je bio ujedno i Bog. Bio je učitelj svih učitelja, Bog i čovjek u jednoj osobi, pa mu nije uzmanjkao uspjeh. Svi se evanđelisti slažu u izvještaju o veličanstvenom djelovanju njegovih propo-

vijedi u narodu. Krist nije svoj uspjeh zahvaljivao samo izvanrednim, nadnaravnim sredstvima, nego i svojoj naravskoj sposobnosti poučavanja i govora. O tom ćemo pokušati nešto reći. Imamo, dakle, pred sobom dio bogo-čovječanskog govorništva. Taj je trud privlačiv a i zgodan je, da nam Gospodina još više približi, da nas upozna s naravskom veličinom i ljepotom njegova duha i ispuni čuđenjem i ljubavlju za njegovu osobu.

Ako govornik želi imati trajnog uspjeha, potrebno je, da se obrati na sve duševne moći svojih slušatelja i da ih upravi prema svom cilju. Predmet, za koji se zalaže, mora im osvijetliti u živim bojama, učiniti ga ugodnim i osvojiti volju. Potrebno je zato, da govornik svojim bistrim i nadmoćnim umom djeluje na razum slušatelja; mora im maštu i sjetila sapeti i snažno potaknuti volju. Isusova govornička i učiteljska vještina ima baš te značajne crte.

1.

Gospodinov je um vršio snažan upliv na razum slušatelja kod pouke preko četiri svoje prekrasne vrline.

JASNI GOVORNIK

Krist je prije svega bio jasan u svom govoru. Toj odlici mnogo je doprinijela izvanredna kratkoća i određenost u njegovim govorima; pridružila bi se još i jednostavnost, kojom je razlagao svoje misli i istine.

Dok su se proroci često puta radi veličine dobivenih objava pričinjali kao da će podleći pod njima, pa se naporno borili za izraz i okretali se prema nebu i prema zemlji, da nađu zgodne predodžbe i slike, tekao je Kristov govor jasno, čisto i prirodno lako kao što se voda bistrog vrela diže i otječe. Osobito se očituje Isusova jasnoća u naučavanju, jer mu je nauka bila određena za sav svijet. Krist je bio učitelj u Izraelu, ali ne samo za Izraelce nego i za sva vremena i za čitavo čovječanstvo. Njegova vjerska i ćudoredna nauka imala je biti duhovno-ćudorednom osnovicom budućeg čovjeka. Nije onda čudo, da je njegovo poučavanje imalo značajku općenitosti. Istina je, da je Isus potomak Abrahama, stanovnik Obećane Zemlje i prorok u Izraelu te da se u njegovim predavanjima odrazuje židovska vjera, zemlja, narod, povijest i običaji, ali sve to ne smeta, da mu nauka ne bude za sve ljude. U tome ćemo se lako uvjeriti, ako njegovu pouku usporedimo sa bilo kojim odlomkom iz koje proročke knjige ili iz rabinskih spisa. Krist je Bog i sin čovječanski, pa zato njegova pouka i govorništvo prikazuje lijep uzor čistog čovječanstva.

DUBOKOUMNI UČITELJ

Osim toga odlikuje se Gospodinovo poučavanje dubinom i uzvišenošću. Amo ćemo računati, prije svega, mnoge duhovite prispodobe, kao kad oko

prispodablja sa svjetiljkom i kad unutarnji duh, nakanu i mišljenje zove okom duše (Mt. 6, 22); zatim duboku onu igru riječi kao: »Pustite da mrtvaci ukopaju mrtvace«, »Ilija (Ivan Krstitelj) već je došao« (Lk. 9. 69; Mt. 17, 11); tajinstvene riječi: »duh, dah, dar« za oznaku Duha Svetoga; misaone oznake »san i smrt« te »život i duša« (Mt. 16, 25). Osobito se odlikuje dubinom i uzvišenošću ono predavanje našeg Otkupitelja, što sadržaje obećanje euharistije (Iv. 6). Na riječi » kruh« razvija Isus najuzvišeniju objavu o svojoj naravi, o svojoj životnoj zadaći, o svom značenju za čovječanstvo, o svom budućem bivstvovanju i djelovanju u presv. oltar. sakramentu. Uvijek je ista misao, ali kolika raznolikost, promjena i bogatstvo u izvođenju. Možemo u evanđelju naći i uzvišenih odlomaka, koji su kao otvoreno gledanje budućnosti i našem duhu otvaraju čitave tajne svijetove. Gospodin je dočekao učenike na povratku sa pastirskog rada ovako: »Vidio sam sotonu, gdje pade s neba kao munja ... Hvalim ti, Oče, gospodaru neba i zemlje, da si ovo sakrio pred mudrima i objavio malenima ... Sve mi je Otac predao i nitko ne zna tko je Sin osim Oca, i tko je Otac osim Sina, i kome Sin bude htio objaviti« (Lk. 10, 21). Ovo malo riječi osvijetljuje poput munje i otkriva čitavu tajnu preodabranja i njezin razvoj od prapočetka u vječnosti sve do u dane nastupa Sina čovječanskoga i tamo do konca svijeta. A živi izlaz i središte veličanstvenog razvoja nije nitko drugi nego Bog i čovjek, vrelo

svake naravske i nadnaravske spoznaje Božje i svakog spasenja. Tome su slične i riječi Kristove pred Sihemom kod dolaska stanovnika toga grada (Iv. 4, 35), pa i one što ih je kasnije izrekao, kad su se pogani približili Isusu u hramu u času, baš kad je Gospodin namjeravao zauvijek napustiti hram (Iv. 12, 24). Te nam riječi otvaraju prekrasan pogled u neizmjereno polje Crkve spremno za žetvu, u poganski svijet i u ljepotu Crkve nakon što se pogani obrate. Pa i kad Gospodin plane, kad ga progone: »Došao sam da vatru bacim na zemlju«, i: »Nijesam došao da donesem mir nego mač« (Lk. 12, 49), i to je samo otvaranje pogleda u uzbibanu budućnost kršćanstva, što će sebi otvoriti put u svijet mučeničkom krvlju svojih sinova i kćeri. — Mnoga se uzvišena mjesta pričinjaju kao pravo proročanstvo. Riječi u priči o bogatašu, da bogataševa braća ne će vjerovati ni onda, kad bi sam siromašni Lazar došao iz krila Abrahamova, mogu se shvatiti kao tajinstveno proricanje tvrdokorne nevjere Židova kod uskrsnuća Lazarova i Isusova. Prava su proročanstva o Isusovoj nasilnoj smrti i o uskrsnuću ove riječi: »Uništite ovaj hram i za tri dana ću ga sagraditi« (Iv. 2, 19). Doista je grozno i ono proročanstvo Gospodinovo o propasti naroda, gdje kaže, da će zadnje stvari ovoga pokoljenja biti gore nego prve (Mt. 12, 45). Tim je označio čas, kad će izabrani narod bjesniti kao kakvi luđak gonjen ne jednim đavlom idolopoklonstva nego čitavim paklom vjerskog fanatizma protiv Boga i čovjeka i srljati u vremenitu i vječnu propast. A opet riječi kao: »Ja sam čokot«, »ja sam svijetlo svijeta«, »ako tko žeđa neka dođe k meni i pije«, »ja sam put, istina i život«, »ja sam uskrsnuće i život«, mogla je kazati samo vječna, božanska Mudrost. To su zrake sunca, što nam osvijetljuju neizmjerne krajeve života, istine, ljepote i blaženstva; ponori su to i dubine bez dna, u koje može oko roniti a duh se ožariti bez kraja i konca. Jedini Bog obuhvaća čitavo značenje i važnost Gospodinovih riječi.

OŠTROUMNI I DUHOVITI GOVORNIK

Um Kristov odlikovao se je još i oštrinom i spremom, kako se vidi iz njegovih mudrih pouka. Kako samo oštro i duhovito dokazuje neumrlost duše i svoje vlastito božanstvo iz neznatnih inače riječi! (Mt. 22, 32, 43). Kolikom li nadmoći i mirom rješava spletke i zamke, u koje ga želi baciti podmukla zloba njegovih neprijatelja! Trajno je prijeporno pitanje bilo obdržavanje subotnjeg počinka, a Krist je s tolikim prodornim dokazima pobio pretjerane krive nauke! Sad se poziva na najdublji i najuzvišeniji razlog zakona, t. j. na počinak Božji iza stvaranja, na koji mora sjećati subota, i dokazuje do Božji počinak nije apsolutno mirovanje njegovog djelovanja, nego da Bog trajno djeluje na svoju slavu a ljudima na spas (Iv. 5, 17). Sad opet obara protivnike upirući prstom na primjer priznatih svetaca St. Zavjeta (Lk. 6, 3),

na svećenike u svetištu, pa i na njihov vlastiti rad, jer se u subotu daju obrezati i brinu se za svoje kućne životinje (Lk. 6, 3, 14, 15; Mt. 12, 5; Iv. 7, 22.) — Naročito se ističu tri prigode, u kojima se prekrasno očituju nadmoć i spremnost Gospodinovog duha. Prva je bila ona javna grešnica, koju su bili svećenici izveli pred Gospodina, da joj sudi, a sve u zloj nakani da ga upropaste. Krist se okoristio danom prilikom, te je slučaj riješio vrlo mudro i dostojanstveno po nekom višem pravu, kao sudac svih tužitelja i tužene, na taj način, što je besramne tužitelje toliko postidio i uplašio, da su se morali povući (Iv. 8, 7). Druga je prigoda bila preslušavanje Gospodinovo po nalogu velikog vijeća nakon drugog čišćenja hrama: s čijom je vlašću i s kojim je pravom gospodario u hramu? Gospodin je izmakao zamci s naglim protupitanjem: je li dolazak Ivanov od Boga ili nije? I Židovi su vidjeli protuzamku, pa nisu htjeli odgovoriti nego su se lažući nemoćno povukli. Gospodinovo pitanje ne bijaše uzaludno i bespredmetno nego je najuže povezano s pitanjem velikog vijeća i sadržavalo je u sebi odgovor Gospodinov; ali neka Židovi odgovore sami sebi. Ako je Ivanov dolazak bio od Boga, neka se samo sjete na ono, što je Ivan o njemu svjedočio, pa ne treba više nikakvog dokaza, da dokaže, čijom vlasti čisti hram (Mt. 21, 23—37). Treća je bila prilika ono zavodljivo pitanje o rimskom porezu. Krist se jednostavno držao stvarnih ustupaka i priznanja, koje su farizeji i pristaše Heroda već učinili

Rimljanima. Budući da su se služili rimskim novcem, priznavali su caru stvarno pravo, da može kao zemaljski poglavica ubirati porez. Radi toga im i reče: »Dajte caru što je carevo, a Bogu što je Božje«. A baš i ovaj slučaj pokazuje, da govornička vještina i okretnost Isusova nije bila jedino u tom, što bi protivnika pobjednički maknuo s poprišta nego što bi se poslužio njihovim zlobnim i neprestanim navalama, da prisutne lijepo pouči i da za sva vremena dade velike, važne objave i zakone. Tako je nadovezao na židovski prigovor, da se on i njegovi učenici ne drže predaje starih, dalekosežnu pouku o značeneju i vrijednosti vanjskog obdržavanja zakona i predaja (Mt. 15, 10). A kad su mu farizeji i učenici Ivanovi prigovorili, da ne uči svoje učenike molitvi i postu nego da polazi s njima na gozbe, prihvaća Gospodin taj prigovor, da utvrdi ispravna načela o vanjskoj strogosti u načinu života (Lk. 5, 34—39). Bestidni upit saduceja o bračnom životu na drugom svijetu bio mu je povod, da prekrasno objasni u čemu se sastoji budući život (Lk. 24, 34—38). A pitanje farizeja o otpusnom pismu za ženu upotrijebio je Isus, da objasni nauku o nerazrješivosti ženidbe i savjet za evanđeosku čistoću (Mt. 19, 3—12). Doista je to plodonosna, uzvišena i božanska govornička snaga! Na taj način poprima njegova nauka, zajedno sa starozavjetnom, naročitu sliku sadašnjosti i stvarnosti. Objave Božje povezane su uvijek sa činjenicama, pa su Stari i Novi Zavjet u isto vrijeme zakonik i povjesnica.

BOGATSTVO I RAZNOLIKOST

Ali se osobito krasno očituje četvrto svojstvo Isusovo kod pouke: bogatstvo i raznolikost. Krist upotrebljuje često iste misli, slike i priče, ali je sve to u rijetkim slučajevima posve isto. Obično je uvijek nešto nova: čas je u istoj prispodobi druga slika i druga svrha, čas su za istu svrhu izabrane druge slike, ili se opet združuju kod iste svrhe i kod iste slike nove okolnosti te stvaraju posve novu cjelinu. Na nekim primjerima objasnit ćemo ovaj trostruki splet.

Evo nekih sličnih priča, slika i izreka a ipak različitih po svrsi. Dva put iznaša Gospodin sliku o izgubljenoj ovci, koju pastir donosi natrag u stado, i o izgubljenom novcu, što ga traži siromašna žena. Oba puta hoće Gospodin naglasiti misao o velikoj dobroti i milosrđu Božjem prema ljudima i grešnicima, ali radi različite svrhe. U jednoj je priči veličina i milosrđe Božje razlogom, da se odustane od sablazni (Mt. 18, 7); u drugoj priči hoće milosrđe Božje potaknuti carinike na pokoru i odvratiti tvrde farizeje od strogosti prema siromašnima po uzoru božanskog Spasitelja (Lk. 15, 1). — Dva put je govor u evanđelju o vinogradaru i o radnicima u vinogradu te je u oba slučaja Izrael uspoređen sa vinogradom ali su svrha i okolnosti svake pojedine priče različne. U prvom slučaju su radnici jednostavni nadničari, a u drugom zakupnici (Mt. 20, 1; 21, 33). U prvoj priči hoće Gospodin zorno prikazati i objasniti bezuslovnu slobodu Božju kod dijeljenja milosti a da se pri tom ne vrijeđa pravednost; u drugoj priči hoće Isus naglasiti, da će se spasenje oduzeti Izraelu i prenijeti na pogane. Prva priča ne isključuje nikoga od blaženstva, jer svi radnici dobivaju pogođeni dinar, jedino su isključeni od osobitih povlastica; druga priča sadržaje očitu prijetnju Židovima vremenitom i vječnom propasti radi naumljenog ubojstva Mesije. — I priču o gozbi pričao je Krist također dva puta, ali su svrha i okolnosti kod obadvije priče posve drukčije. U prvoj priči hoće Isus kazati, da nije dosta samo težiti za nebeskom gozbom nego se mora udovoljiti zahtjevima i pozivu Crkve; Židovi se ne će odazvati pozivu i zbog toga ne će sudjelovati kod vječne gozbe, dok će prezreni carinici i pogani sjesti za nebeske stolove, jer se odazvaše pozivu Crkve (Lk. 14, 16); drugi put (Mt. 22, 1) obuhvaća priča i pogane, koji su mjesto Židova pozvani. I ti moraju ispuniti uvjete za pristup u kraljevstvo Božje, jer će inače i oni biti izagnani kao što je bio izagnan sa gozbe onaj gost bez svadbenoga ruha. Ali i s obzirom na Židove pridodate su nove okolnosti: Židovi ne odbijaju samo poziv kraljevskih glasnika nego i ubijaju glasnike, pa su za taj zločin kažnjeni vremenitom propasti svoga grada.

PRISPODOBE I POSLOVICE

Slično se razlikuju po cilju i razne prispodobe i poslovice, makar da su slične po riječima. Tako se »kvasac« uzima za duhovno vrenje u dobrom i u zlom smislu (Lk. 12, 1; 13, 21). Apostolska »sô« označuje sad općenito apostolsku snagu i djelatnost radi posjedovanja nadnaravne milosti i svetosti (Mt. 5, 13), a sad opet prikazuje snagu posvemašnjeg odricanja i svladavanja (Lk. 14, 34). Prispodoba sa »brvnom u oku« upotrebljuje se jednom kao sredstvo, da se druge ne osuđuje (Mt. 7, 1); drugi put sadržaje opomenu, da se ne namećemo drugima za učitelja i da ne želimo druge liječiti od bolesti na kojima sami bolujemo (Lk. 6, 39). I izreka: »Učenik nije nad učiteljem«, vrijedi čas kao poticaj za vjerno nasljedovaanje božanskog Spasitelja u nošeneju križa (Mt. 10, 24), a čas kao opomena, da se ne priključimo krivim učiteljima, jer ćemo biti zli kao i oni (Lk. 6, 40). Poslovicu: »Ništa nije sakriveno, što ne će doći na vidjelo«, upotrijebio je Gospodin na jednom mjestu za poticaj, da njegovu nauku odvažno propovijedamo i priznajemo (Lk. 8, 12); na drugom mjestu zvuči kao opomena, da se ne priključimo farizejima, jer će njihoća zloća i podmuklost doći na vidjelo (Lk. 12, 2). »Protivnik« je čas savjest, koja optužuje (Lk. 12, 58), čas bližnji, s kojim se ne pomirimo u životu (Mt. 5, 25). Prividno su protuslovne ove dvije izreke: »Tko nije protiv vas, jest s vama«, i: »Tko nije sa mnom, jest protiv mene«. Ali to ne stoji, jer se na prvom mjestu govori o pripadnosti u apostolski zbor (Mt. 9, 29) a na drugom uopće o pripadnosti kraljevstvu nebeskom (Mt. 12, 30). Poslovica: »Kojom mjerom mjerite, bit će i vama izmjereno« primjenjuje se čas kao kazna (Mt. 7, 2), čas kao nagrada za izvršeno dobro djelo (Lk. 6, 38), osobito za apostolski rad (Lk. 4, 24).

SLIKOVITA I ZORNA POUKA

U svim je tim slučajevima ista slika i isti način govora drukčije primijenjen i u druge svrhe. Ali Krist zna naći i primijeniti za istu svrhu različite slike. Da bi farizejima pokazao, kako su nedosljedni u pitanju počinka u subotu, upotrebljuje mnoge presudne dokaze iz privatnog života: kako se brinu za svoje domaće životinje u subotu a ipak ih zato savjest ne peče. Ova se misao više puta opetuje ali uvijek u novoj slici. Čas je ovca, čas je magarac ili vol, kojeg treba izvući iz jame. Kod druge zgode ne polaže se važnost na dizanje iz jame nego na odvezivanje od jasala i napajanje baš kao i kod žene bolesne od krvotoka, koju je zli neprijatelj vezao a Spasitelj sad oslobađa (Lk. 13, 15). Kad Krist hoće naglasiti čudesnu snagu vjere, iznaša sliku o iščupanom stablu (Lk. 17, 6) ili sliku o brijegu, koji se prenosi i baca u more (Mk. 11, 23). O ustrajnosti u molitvi govori Gospodin u dvjema pričama. Jednom je prispodablja na-

silnom čovjeku, koji usred noći sili svoga prijatelja, da se digne i da mu dade hljebove (Lk. 11, 8), a drugi put prispodablja ustrajnost siromašnoj udovici, koja je neprestanim molitvama dotjerala suca, da joj je izrekao pravdu (Lk. 18, 5). Često prispodablja Krist farizeje sa grobarima; jednom ih naziva »sakriveni grobovi«, jer se ne vidi, kad se preko takvih grobova prolazi, te se time postane nečist; drugi put zove ih »pobijeljeni grobovi«, jer vanjskim sjajem pokrivaju unutarnju nečistoću (Lk. 11, 44; Mt. 23, 27). Da bi Gospodin potakao na budnost, iznosi pred oči slušatelja sliku čuvara na vratima ili domaćine, koji čuva svoju kuću od tata, ili sliku djevica, koje čekaju mladoženju, ili upravitelja kuće i imanja (Lk. 12, 36; Mt. 24, 43; 25, 1). Marljivi se rad sve do smrti preporuča u prispodobi o dvjema vrstama najamnika (Lk. 19, 12).

BIRANI GOVORNIK

Na ovom je zadnjem primjeru baš očito, kako Gospodin zna kod iste svrhe i kod iste slike unijeti neku novost i različnost izmjenom mnogih okolnosti. U jednoj priči neki obični bogataš, koji je svoj novac dao slugama na uporabu, nagrađuje marljive po zaslužbi i revnosti dok lijenom sluzi oduzima povjereni novac i kazni ga posebnom kaznom (Mt. 25, 14). U drugoj jednoj priči povjerava plemeniti kraljevski sin podložnicima svoje vlastito imanje; revne činovnike nagrađuje prema zasluzi darujući im upraviteljska mjesta, lijenog i drskog slugu kažnjuje jedino oduzimanjem povjerenoga novca, ali se zato krvavo osvećuje onom dijelu naroda, što ga ne će za kralja (Lk. 19, 11). Ove su nove okolnosti posve odgovarale položaju, u kom se Krist tada nalazio. Bio je baš na zadnjem putovanju u Jeruzalem, a prijatelji i neprijatelji očekivali su osnutak njegovog kraljevstva svaki sa protivnim nadama. Gospodin opominje jedne i druge. Njegovi se pristaše ne smiju podati ispraznim nadama, jer još nije došlo vrijeme za vremenito gospodstvo; radije neka upotrijebe vrijeme za revno djelovanje. A svojim se neprijateljima otkriva Krist odsad u kraljevskim svojstvima i sve jasnije prijeti najtežim kaznama.

Tako pokazuje Krist svojom mudrom poukom i govorom jasnoću, dubinu, oštrinu i bogatstvo svog snažnog uma. Može se potpuno istinito reći: »Ovdje je više nego Salomon« (Mt. 12, 43). Osobito vrijedi za bogatstvo i raznolikost njegovih slika i govorničkih oblika ono što je sam rekao, da je dobar učitelj sličan kućedomaćini, koji iznosi iz svoje riznice novo i staro. Bogatstvo je Kristove mudrosti neiscrpljivo i pod njegovim svestranim duhom prima sve, pa i staro, čar novosti.

2.

Nauke i upute Spasitelja svijeta bile su zadahnute velikim i silnim duhom; ali ti njegovi govori ni-

jesu bili kao stabla u zimi bez zelenila i nakita uzvišenih i svestranih misli nego su se odlikovali plemenitim i lijepim govorničkim ukrasima. Krist ne iznosi jedino ono što je najnužnije i ne govori suhoparno razumu nego opisuje, izvodi i pripovijeda za maštu i za sjetila; u njegovim je govorima sve živo i zorno. Jasno je, da ne možemo svaku stvar u govorima i pričama tumačiti kao neku tajnovitost, pa zato pravilno primjećuju tumači, da su mnoge stvari u Isusovim govorima govornički ukras — a to je znak, da Gospodin nije bio ravnodušan prema lijepom izrazu; rado se služi ovim sredstvima.

GOVORNIČKI UKRAS

Krist vrlo rijetko upotrebljuje općenite izraze. Ako govori o životinjskom carstvu, spominje sad orla (Lk. 17, 37), sad gavrana (Lk. 12, 24), sad vrapca (Lk. 12, 6), sad lisicu (Mt. 8, 20), sad štipavca (Lk. 11, 11). Ako se radi o drveću, biljkama i busenju, nabraja smokvu, zrno gorušično, kukolj, sikomoru, kumin, metvicu (Lk. 17, 6; 13, 6; Mt. 13, 31; 23, 23). Za veliku bol donosi izraze: zavijanje i škripanje zubi (Lk. 13, 28). Novac nazivlje drahmom, minom, i talentom (Lk. 15, 8; 19, 13). Svjetovne su mu težnje radost u gospodarstvu, u ugodnoj obiteljskoj sreći i vlastelinskom imanju (Lk. 14, 18). — Često se upušta i u zorno prikazivanje sitnih događaja iz života prirode i čovjeka. Tako opisuje klijanje sjemena (Mk. 4, 26), neugodno i drsko vladanje zlih duhova i bezbrigu svijeta kod nastupa sudnjeg dana (Lk. 11, 21; 17, 26). Kako je zgodno ocrtao duh svoga naroda u slici mušičave, razigrane djece te značaj Herodov (lisica), makar u jednoj jedincatoj riječi (Mt. 11, 16; Lk. 13, 32)! — Za istu svrhu upotrebljuje često izreke, koje lako uzbune narodnu maštu (Iv. 4, 37).

Još se češće Krist poslužuje slikama iz okolne prirode, iz života, iz običaja i povijesti naroda, da bi dao života svojim riječima. Gavrani i ljiljani propovijedaju ljudima povjerenje u providnost Božju (Lk. 12, 24); malo gorušično zrno označuje nutarnju snagu i vanjski razvoj Crkve (Mt. 13, 31); neplodno stablo opominje na pokoru, a prokleto stablo javlja sud i nesreću nad Jeruzalemom (Lk. 13, 6; Mk. 11, 20); sagnjilo zrno pšenice, a koje rađa stostrukim plodom, slika je čudesnog djelovanja Isusove smrti a čokot i loza predočuju čitavu tajnu naše mističke životne zajednice sa Gospodinom (Iv. 12, 24; 15, 1). — Od povijesnih lica redaju se pred našim očima u raznovrsnoj primjeni Abiatar i David (Mk. 2, 25), kraljica Sabe i Salomon, proroci Ilija i Elizej, Mojsijeva mjedena zmija, opći potop i kazna na Sodomi. Ali i ondašnji vremenski događaji odmijevaju u Isusovom naučavanju: ubojstvo Galilejaca u hramu, nesreća kod tornja Siloe (Lk. 13, 1) i novogradnja proročkih grobova (Mt. 23, 29). Koliko crtica iz židovskog narodnog života kiti na viši način Kristove govore! Eto slike iz uličnog života jednog istočnjačkog grada (Mt.

6, 2), prizor iz sudskog postupka (Mt. 18, 25), stolni običaji, običaji kod svadbe, snošaj između poslodavca i radnika (Mt. 20, 1), godišnje čišćenje grobova (Mt. 23, 27), sitnice u kućanstvu kao na pr. zakrpa na novom odijelu i stare mješine za novo vino (Lk. 5, 36), strašne prilike u financijskom gospodarstvu višeg činovništva (Lk. 16, 1), nasilni duh poganske uprave (Mt. 20, 25), materijalistička životna mudrost židovskih sladokusaca (Lk. 12, 16), prizori iz seljačkog i pastirskog života (Iv. 10, 3), te konačno prekrasni svečani obredi u hramu (Iv. 8, 12). Ribarenje mu je simbol za apostolat, izbiranje riba nakon ribolova i žetva jesu simboli suđenja na sudnji dan. Osobito je Krist živo naslikao farizeje u njihovoj napadnoj nošnji, s isposničkim licem, njihove nastupe u hramu i na uglovima ulica kao živi molitveni vrtuljci, njihovo trubljenje kod davanja milostinje (Mt. 23, 5; 6, 16; 6, 5; 6, 2) i nestrpljivi njihov, zavidni i zagriženi duh (Lk. 7, 39; 11, 38). Neobično je lijepo pogodio Gospodin likove osoba u priči o milosrdnom Samaritancu (Lk. 10, 30). Pa i same najdublje tajne iz krila presv. Trojstva, vječite odnose božanskih osoba, znade Isus predočiti u zornim i živopisnim slikama zadržavajući pri tom čudesnu dubinu istine.

UMJETNIK U PRIČAMA

Umjetnost sastavljanja priča jest vanredna odlika u Isusovoj zornoj pouci. Ugodno je i korisno, ako te priče pobliže promotrimo.

Što je priča? Priča je sad živopisna slika, sad neki čitavi događaj, uzet iz vidljive prirode i iz ljudskog života, da se na njima zorno predoči nešto duhovno i nadosjetno.

Zašto je Isus učio u pričama (parabolama)?

Ponajprije zato, što istočnjaci vole takav način govora, pa su tako učili i drugi učitelji. Ako je dakle Krist htio nastupiti kao učitelj i zakonodavac, morao se je i u tom smjeru iskazati. — Drugo: o Kristu je već unaprijed bilo izričito prorečeno, da će govoriti u pričama (Lk. 29, 29). Psalmista objavljuje u slici otpada deset plemena od kuće Davidove i u zabacivanju plemena Efraimovog (Ps. 77, 2. 67.) budući otpad Izraela od »Sina Davidova« i propast izraelskog naroda. Tu je nesreću skrivio najviše sam narod, ali je nesreća stigla narod i radi toga, što je Gospodin svoju nauku iznosio pod velom priča (Lk. 8, 10; Mk. 4, 11; Mt. 13, 13). Ovaj je način poučavanja odgovarao tajinstvenim namjerama i uređajima Božje providnosti. — Konačno: ovakav način pouke pružao je mnoge prednosti slušateljima i učitelju. Priče su bile baš odmjerene za duhovnu sposobnost slušača razne izobrazbe i iz raznih staleža. Budući da je mudrost u pričama jednostavna, pučka, zgodna za duh i maštu, i uvjerljiva, osobito je prikladna za neuke slojeve, ali je podesna i za naobražene. Priče su odgovarale i ćudorednom stanju slušatelja. Za dobre i istinoljubive bila je priča poticaj za razmišljanje i traženje istine, za zle i nevjerne prava kazna,

kako je sam Krist kazao s prorokom »da čuju i ne razumiju, da gledaju i ne vide«. Primili su slušatelji previše svijetla a da bi se mogli ispričati, ali opet i premalo, da baš ne bi imali nikakve isprike. Dogodilo se, da su prezreli evanđelje i ostadoše u svojoj grešnoj nevjeri. Priča je vrlo zgodna, da se u prikladnom obliku iznesu odlučne i teške istine. Tako je Gospodin objavljivao u pričama propast naroda (Lk. 14, 24). Mi se susrećemo kod tumačeneja priča s nekim nježnim i milostivim obzirom prema poganima, koji su u velikoj broju prisustvovali kod Isusovog naučavanja u Galileji, jer bi njih otvoreno izlaganje Isusove vjere i ćudoređa bilo moglo lako odbiti. Uostalom nije Isus uvijek samo govorio u pričama, kako znamo iz propovijedi na gori, nego samo onda, kad bi to tražila duhovna i ćudoredna sposobnost slušatelja (Mk. 4, 33). I tako su priče koristile svakome, bilo Židovu bilo poganinu. Za Krista je bio način poučavanja u pričama to zgodniji, što se njegov prekrasni duh mogao objaviti u svoj svojoj dubini, oštrini, finoći, u punom sjaju i ljubežljivosti. Zato Gospodin upotrebljuje tako rado taj način poučavanja. Mi se susrećemo s povijesnim i stvarnim pričama, izmišljenim i poznatima, većim i manjima, izgrađenim i jedva natuknutim, tako da nam se neka njegova poučavanja pričinjaju kao šareni sagovi ili tkanine, u kom je glavna slika zahvaćena i zaokruženo mnoštvom malih i dražesnih nakita. Radi toga je uživao Isus ugled i bio obljubljen kod naroda i kod

učenjaka. Njegove je priče moglo razumjeti svako dijete ali ni razum najvećeg mudraca nije bio dovoljan, da ih sasvim shvati. Priče pokazuju Isusov veliki smisao za ljepotu i pjesničku umjetnost. Gospodin nije samo živio u duhu istine i dobrote nego i u duhu ljepote i pjesništva, u kojima se odrazuje visoka ćudorednost i bogato znanje.

PROROŠTVA U PRIČAMA

Gospodin je povukao sve u način svoga poučavanja: zemlju i ljude, vjeru, ćudoređe i povijest, čitav stvoren svijet; sve mu služi zato da može iznijeti, protumačiti i utvrditi svoju nauku i duboke istine. Govorio je duhu preko osjetila; to je pravi put. Sjetila su za čovjeka vrelo i početak naravske spoznaje i nijesu bez značenja za nadnaravnu istinu i njezino razumijevanje. Naravni i nadnaravni svijet su djela iste ruke i istoga Duha; u tom dvostrukom svijetu objavljuje se Stvoritelj i otkrivaju se Božje tajne, i to tako, da jedan svijet drugi nosi, razjašnjuje, upotpunjuje i predznačuje. Duhovna i nadnaravna istina je već donekle pripravljena u sjetilnim i naravskim događajima, slikama, počecima i tragovima, pa se na taj način nadnaravni i naravni stvoreni svijet spajaju u zajedničkom kraljevstvu istine. Pred ovim je prekrasnim i neizmjernim carstvom istine stajao Gospodin a njegov je veliki duh nadmoćno obuhva-

tao i gledao pred sobom svakog časa raznovrsna područja naravnog i nadnaravnog carstva. Svi međusobni snošaji nadnaravnog i naravnog svijeta ležali su otvoreno i jasno pred Isusovim okom, pa je zato i nalazio odmah za svaku nadnaravnu tajnu sliku i priliku u naravskom redu. Kao što se ruka umjetnikova lako skliže preko struna na harfi te pojedinim zvukom na jednoj struni probudi i zvuk srodne strune, tako je i duh Gospodinov igrao na velikoj harfi istine uzbuđujući jeku u svim srodnim područjima svijeta. Na taj je način Krist objavljivao u jednostavnim i skromnim pričama prve odluke Božje i tajne nebeskoga kraljevstva. Da, priče su Gospodinove čitava proročanstva o kraljevstvu Božjem i budućnosti Crkve. Bit i sudbina Crkve orisani su u Isusovim pričama tako jasno, da ih možemo vidjeti kao na dlanu: nadnaravni početak (priča o sijaču, Lk. 8, 4), razvoj i borba Crkve s vanjskim i nutarnjim poteškoćama (priča o sjemenu, Mt. 13, 4), postepeno širenje Crkve zbog apostolskog propovijedanja(priča o svjetiljci, Mt. 5, 15) i unutarnje snage (priča o gorušičnom zrnu, Lk. 13, 18), njezina privlačiva i preokretna snaga za čitavo ljudsko društvo (priča o kvascu, Lk. 13, 21), razvoj postepenim i laganim uspijevanjem pod uplivom Duha Svetoga (priča o sjemenu, Mk. 4, 26), čudesno blago milosti u Crkvi (priča o bogatstvu u njivi i o biseru, Mt. 13, 44), konačno završetak i vječni cilj ove Crkve (priča o mreži, Mt. 13, 30). Dakle duboke

tajne i proročanstva! Tko bi ih bio tada shvatio i razumio? Ali ih je Gospodin obukao u predmete uzetim iz prirode i života, kako su stajali pred očima naroda.

A sve se je ispunilo što je bilo kazano u pričama, i to najprije na samom osnivaču Crkve. »Kvasac je bio položen u tijesto po onoj ženi, koja je svijetu poklonila Sina čovječanskoga, a taj je znao kao božanski kvasac uzdignuti čitav rod ljudski. Sjeme živi na našoj zemlji i to je sjeme najneznatnije, što se ikada vidjelo: jedno siromašno dijete u štalici; trideset godina šutnje i napornog tjelesnog rada, zatim mladi muž, što govori nekolicini ljudi, i čiji se govori mogu skupiti na deset stranica; a sve to mimo velikih država na istoku, izvan rimske i grčke civilizacije, i to u nekom malom, siromašnom, nepoznatom, prezrenom narodu«. (J. Verdunoy, L'évangile, 138.) Tako su priče bile doista proročanstva, što su se jedino potpuno ispunila na katoličkoj Crkvi.

3.

Duhovno govorništvo kao uopće svako pravo govorništvo proizlazi iz srca i dopire do srca. Govornik govori razumu i mašti, da bi pokrenuo volju. Dobar govornik ne pokazuje u govoru samo veliki svoj um niti djeluje samo na razum nego mora iznijeti svoje srce i osjećaje, da bi dirnuo srce slušatelja. Tako je činio i Spasitelj svijeta. Njegova se pouka

ističe osobitom toplinom ili nutarnjom snagom i uplivom na volju, te nečujno prodire kao ulje, blago je obuhvata, dražesno joj laska, njoj se priklanja, da je sklone na dobro. Krist pretpostavlja uvijek kod svojih slušatelja plemenito, dobro i mudro srce, jer i sam ima dobro srce i pušta da mu srce govori slušačima. Njegove riječi nijesu kao munje, koje bljeskaju i straše, nego kao prijazne i miroljubive sunčane zrake, koje blago prosvjetljuju oko i ugodno griju srce. Isusovi govori djeluju uvijek na volju, i to na različite načine.

BOGODUHI GOVORNIK

Prije svega pomaže Isus u svojim govorima volji dobrim, temeljitim razlozima. I rijetko kad postavlja Gospodin zahtjeve, a da ih prije nije obrazložio. Uzima razloge odasvud: sad iz naravskog (Lk. 14, 8), sad iz nadnaravskog reda (Iv. 13, 34.), jedamput od Boga (Mt. 5, 45.) a drugi put od susjeda (Mt. 18, 15.) ili od onoga, na koga postavlja zahtjev (Mt. 6, 4.) Čas zove u pomoć naš razum a čas naše srce, plemenito i željno blaženstva. Zabacujući nasilna tumačenja zakona kod farizeja i njihovu sitničavost i vještaštvo, prihvaća Krist samo ono što je veliko, duh zakona; izdiže samo ono što je razumno i što odgovara naravi, što je lijepo, uzvišeno, utješno u vjeri i pušta slobodan izbor našem srcu. Krist naučaje uvijek ono što doista izgrađuje, unapređuje, potiče,

podiže i krijepi. Radi toga stavlja uvijek slušateljima pred oči veliki cilj, nebo, kao nagradu i uvijek govori o prekrasnom i vječnom kraljevstvu, što nas čeka za svako i najmanje dobro djelo. Čini to, i bit ćeš sretan, veli Gospodin i neprestano opetuje taj isti zahtjev (Mt. 5, 3). Gospodin prijeti samo kad je prisiljen, i ne može se pomiriti jedino s nepoštenjem i s pomanjkanjem bratske ljubavi (Mt. 23). Ima Isusovih govora, koji su po svom sadržaju, usponu i opsegu pravi uzori govorničkih sposobnosti, kao n. pr. opomena da se previše ne brinemo za svagdanji kruh, poziv da ga slijedimo u nošenju križa i podnašanju progonstva (Lk. 9, 23; 12, 4; 12, 22), a osobito govor protiv sablažnjivanju (Mt. 18, 7).

Ima u njegovoj pouci vrlo kratkih rečenica, koje su pune dirljivog i dubokog oduševljenja i snage. Takav je onaj čas, kad su rođaci Isusovi došli do kuće, u kojoj je poučavao opkoljen narodom i učenicima, pa ga pozvali, da bi s njim razgovarali. Upozoren po drugi put, da ga vani čekaju njegova majka i njegova braća, povika: »Tko je moja majka, tko su moja braća?« Tada raširi svoje ruke, upre svoj pogled na apostole i na one koji su okolo stajali i reče: »Tko vrši volju moga Oca, taj je moja majka i brat i sestra« (Mk. 3, 31). — Kako su prodorne riječi kojima Gospodin zaključuje veličanstveno viđenje, u kom je razvio tajne božanskog preodređenja i postavio samog sebe središtem i izvorom preodređenja: »Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni i ja

ću vas osvježiti. Uzmite moj jaram na sebe i učite se od mene, jer sam blaga i ponizna srca i naći ćete mir za vaše duše. Jer moj je jaram sladak i breme je moje lako!« (Mt. 11, 28). Tko je sposoban da prođe i proćuti dubinu i toplinu ovih riječi? — Jednako su snažne riječi, s kojima završuje znameniti dan u Kafarnaumu. Čas prije oduševljeni narod stao se eto u nevjeri od njega dijeliti nakon obećanja najviše tajne ljubavi i pukao je bolni razdor među njegovim samim učenicima. Uzbuđenim srcem obraća se Isus na apostole oko sebe: »Hoćete li i vi otići?« (Iv. 6, 68). — Potresno djeluje i ono ruganje u Jeruzalemu, kad su farizeji htjeli Krista sklonuti, da ostavi Pereju i da dođe u Judeju, da im tamo pane u zamke: »nije zgodno da jedan prorok pogine izvan Jeruzalema« (Lk. 13, 33). Isto tako je dirljiv opetovani poziv gradu, koji je Boga ubio: »Jeruzaleme, Jeruzaleme, koji ubijaš i kamenuješ proroke! Koliko sam puta htio tvoju djecu sakupiti kao što kvočka sakuplja pod krila svoje piliće, a ti nijesi htio!« (Lk. 13, 34.). Teška je riječ upravljena izdajniku: »Juda, zar poljupcem izdaješ Sina čovječanskog?« (Lk. 13, 34; 22, 48).

GOVORNIČKO REMEK-DJELO

Prekrasan primjer dirljive i uzbudljive snage susrećemo u zadnjem i oprosnom Isusovom govoru. Tri čuvstva obilježuju ovaj najistaknutiji čin Isusove

objave. Ponajprije: ljubav i srdačnost. Ljubav je pratila sve govore i djela Isusova, ali je ovdje izbila svom silom na površinu. Izlazi otvoreno, teče slobodno i bez granice, izlijeva se u srca apostola a preko njih u srca vjernika i čitavog čovječanstva sve ih hoće obuhvatiti i povezati u jednu veliku ljubavnu vezu s Ocem i Duhom Svetim. Kao da osjećamo u onim iskidanim rečenicama velikosvećeničke molitve kucaje i drhtaje ljubavi i srca. To je zaista kao sunce topla pjesma bogočovječanske ljubavi (Iv. 17, 20). Drugi snažni osjećaj, koji provire iz oproštajnog govora, jest bol, meki bolni ugođaj radi brzog rastanka, radi brze muke i gorke smrti; bol radi beskonačnih nevolja i progona nad njegovim pristašama kroz sva vremena. Uslijed toga je Isusovo srce dirnuto, glas mu se zaustavlja i jedino teškim naporom gospoduje svojom nutarnjom uzbuđenošću (Iv. 16, 29). Ali na kraju uvijek pobjeđuje odvažnost i utjeha, a to i jest treća značajna crta u govoru. Da, utjeha teče tako bogato, tako snažno, da bolove pretvara u snažnu radost; utjeha u govoru raste u pobjednički, ratnički klik te apostoli stupaju pouzdano iz svijetle sobe zadnje večere u tamni put prema Getsemaniju, podignuti i obodreni istinitom i jasnom vjerskom utjehom (Iv. 14, 30; 16, 29). Na taj je način oprosni Isusov govor najveći uspon u objavi njegovog duha i njegove istine, ali ujedno i majstorsko djelo govorništva njegovog srca, pravog ljudskog srca, uzbuđenog kao naše veseljem, stra-

hom, sućuti, žalošću, odvažnošću , nježnom ljubavi, prijateljstvom, svim promjenama i izmjenama zemaljskog života.

NUTARNJE SNAGE

Dakako, da je bilo još drugih sredstava, preko kojih je djelovao Krist na volju svojih slušača. Prije svega bila je to veličina i odgojenost njegovog značaja te potpuna dosljednost njegovog duha, nikad pobijena ni opozivom a ni protivurječjem. Nije se kod Gospodina primijetila nikakva nesigurnost, kolebanje, slijepo nagađanje, ili da bi rekao nešto što je samo polovično istinito. Odlikovao se Isus i ćudorednom dosljednošću, koja je pružala najsavršeniji sklad između života i nauke, potpunu svetost, daleko od ikakve pogreške i prigovora. K tome se pridružio još i ugled, kojim je iznosio svoju nauku i svjedočio za sama sebe. Nije bio to ugled jednog naučenjaka ili zakonoznanca nego zakonodavca i neograničenog gospodara zakona i vjere. Nikad se nije pozivao na ugled drugih učitelja, niti je navodio njihova mišljenja kako je bio običaj kod židovskih zakonoznanaca. Iz njega samoga dolazio je sav ugled, pa je zato često rekao: »Ali ja vam kažem«. Krist je kazao za sebe, da (Mt. 5, 22.) je usavršio Mojsijev zakon pa se naziva i gospodarom zakona, jer ga ne tumači samo nego ga i daje (Mt. 12, 8.) Ovim dvjema sredstvima pridružila se i čudotvorna snaga,

koju je pokazao na svim područijam života i izričitom nakanom, da svoju nauku potvrdi. Među ostalim pokazao je, da pozna dobro tajne srca, a time je mnogo puta iznenadio, zadobio i pobijedio svoje slušatelje (Iv. 1, 47; Mt. 22, 18; Lk. 7, 40). Bila su to, dakle, sredstva i dokazi, koje nitko nije mogao upotrebiti nego sam Krist, jer je bio pravi učitelj, jedini i najviši učitelj, Bog i čovjek u jednoj osobi.

OSVAJAČ SRDACA

Takav je učitelj morao požeti i uspjehe. Isusovo je propovijedanje uskomešalo čitavu zemlju. Odmah kod prvog nastupa nazivlju ga njegovi pristaše učiteljem (Iv. 1, 38.) i narod ga je tako stalno zvao. Pa i sami farizeji i pismoznanci priznavali su mu počasni naslov zakonoznanca i ako nije ni u jednoj njihovoj školi učio niti dobio službenu punomoć za naučavanje (Iv. 3, 2). Narod ga je visoko cijenio i slavio (Lk. 4, 15); primijetio je, da iz njega govori neka druga sila nego što je do sada običavao čuti (Mt. 7, 28). Nijedna kuća i nijedna sinagoga nije bila dostatna, da obuhvati mnoštvo njegovih slušatelja (Mk. 2, 2). Da bi ga mogli čuti, ostavljali su ljudi kuće i kućišta, prevaljivali su duge puteve i slijedili su ga u pustinju (Lk. 6, 33), gurali se oko njega (Lk. 12, 1) i zaboravljali su na jelo i pilo (Lk. 8, 2). Svi su se osjećali u njegovoj blizini kao kod kuće, utješeni,

usrećeni i obodreni. Neprijatelji nijesu mogli da zaustave pokret (Iv. 11, 48); pred njegovom govorničkom snagom zaboravili su na sve podvige, morali su posvjedočiti, da je govorio lijepo, istinito, milo i snažno (Iv. 7, 46). Konačno su napustili govorničku borbu s njime i prihvatili su za drugo oružje, jer ih je na svim poljima potukao i poništio (Lk. 19, 48). Držali su, da samo grob može zatvoriti ova usta. Doista je bio lijep i jedinstven prizor, kad je Isus Krist izgovarao svoju propovijed na gori s veličanstvenog vrha rogljastog Hittina, gdje je propovijed navodno održana. Bilo je to sedlasto brdo, čija se udubina spuštala postepeno a odakle je bio prekrasan pogled na okolne krajeve, na Genezaretsko jezero mirno kao ogledalo, na daleke pogranične krajeve Iturije, Dekapolisa i Pereje. S druge strane gubio se pogled na zelenoj ravnici Zabulona s veličanstvenim ograncima Libanona i Antilibanona. Pred Gospodinom sakupilo se i složilo veliko mnoštvo naroda u šarenim i slikovitim nošnjama iz Idumeje, Judeje, iz istočne Jordanije i iz krajeva Tira i Sidona. A Gospodin je sjedio kao prvi prorok i zakonodavac, pun prijaznosti i blagosti utjelovljene, vječne istine i proglasivao zakon Novoga Zavjeta (Lk. 6, 17). Bio je divan prizor i onda, kad bi Krist sa barke na tihom jezeru, u dražesnom zaljevu kod Betsaide ili kod Kafarnauma, tumačio tajne kraljevstva nebeskoga na čudesima i ljepotama prekrasne okolice a narod bi posjeo ili bi stajao u prekras-

nim šarenim skupinama na uzdignutoj obali. Sunce na smiraju pozlaćivalo je zelene obale i prelilo se preko jezera, dok su se vratolomne stijene na drugoj strani obale sa divljim i strmim ponorima i dragama gubile u crvenom, plavom i ljubičastom svijetlu, dok se veličanstveni Hermon izdizao sa svojom sniježnom glavom u nebesko plavetilo i odanle gledao na čitavu prekrasnu okolicu. Bili su to prizori pred kojima su i zakonodavstvo na Sinaju i pristanak naroda na zakon na Hebalu zaostali u ljepoti, dostojanstvu i značenju. O tim časovima znao je sam Gospodin reći: »Blažene oči, koje vide što vi vidite, i blažene uši koje čuju što vi čujete; kažem vam, da su mnogi proroci i kraljevi željeli da vide što vi vidite i nijesu vidjeli, i da čuju što vi čujete i nijesu mogli čuti« (Mt. 13, 16). Bili su to prizori, kojima su trebali prisustvovati svi narodi čitave kugle zemaljske. Kad se Bog pojavljuje u ljudsko spodobi, da ljude pouči, neizmjerna i dragocjena je ta pojava, a kad Bog govori tako lijepim ljudskim jezikom, tko ga ne bi slušao i tko mu ne bi odobravao!

A ipak — tko će vjerovati? — nije narod u glavnom nauke Gospodinove ni shvatio ni vjerovao. Plodonosno nebesko sjeme riječi palo je, ali nije našlo pogodna tla u Obećanoj Zemlji. Tada je to sjeme Duh Sveti odnio u oluji i apostoli su ga posijali po poganskim zemljama. Tamo je nauka Kristova izvršila svoje poslanje i izvela najsretniji i najblagoslovljeniji preokret. Potisla je poganstvo i stvorila krš-

ćansku znanost, kršćansku umjetnost, kršćanski zakon, kršćansku ćudorednost i izobrazbu. Među nama se je rasklijalo i razgranalo sjemenje, što ga je Isus Krist svojim naučavanjem posijao, u velikim, prekrasnim, blagoslovljenim ustanovama. Među nama djeluje propovijed Kristova još i danas, obraća duše, prosvijetljuje malene, razveseljuje i usrećuje milione srdaca svojom ljepotom i utjehom (Ps. 18, 8). Tko može promatrati ljepotu ove nauke i uživati njezinu utjehu, a da ne misli na mudro Srce, iz koga je potekla? A da ne blagoslovi usne koje su je s toliko čara, ljepote i srdačnosti objavljivale? A da ga ne obuzme čuđenje i poštovanje za onaj veliki prekrasni Duh, koji se u toj nauci tako čudesno i slavno otkriva i objavljuje!

ASKETA

Neprestano se iznosi protiv katoličke Crkve njezinu askezu. Već samo ime probuđuje kod mnogih sažaljenje i porugu ali i zlovolju, neraspoloženje, zgražanje te čitavu vojsku neugodnih i suprotnih osjećaja protiv ove tobože žalosne zablude kršćanskog duha, protiv vijesti nečovječnog odricanja i samoubijanja, protiv »sistema ponizivanja i uništavanja naše Bogom obdarene naravi«.

Ne trebamo se čuditi, da stari i novi pogani ovako misle i govore; kod mnogih, koji inače vjeruju u Krista i u evanđelje, uzrokom je neznanje i nerazumijevanje. Ovo je stalno: katolička Crkva nema druge askeze nego onu iz evanđelja, a evanđeoska askeza jest askeza Kristova! Tko vjeruje u Krista, mora držati i do njegove askeze!

Božanski Spasitelj nije mogao mimoići i ne objasniti tako važnu točku vjerskog života kao što je askeza. Zato je u evanđelju iznio jednu čitavu i potpunu nauku o askezi i mi ćemo pokušati, da je u nekoliko kratkih crta ocrtamo. Ništa nije zgodnije, da pomiri istinoljubiva srca i ničim se više ne služi istini, nego kad se istina iznese na vidjelo. Takovo

objašnjavanje je vrlo zgodno, da osvjetli osobu božanskoga Spasitelja, njegov veliki duh, njegov krasni značaj.

Ograničit ćemo se samo na to, da iznesemo pojam askeze, da izložimo njezino uvježbavanje i da povučemo nekoje zaključke.

1.

ŠTO JE ASKEZA

Valjda nema riječi, s kojom je toliko nejasnih i krivih predodžbi skopčano, kao što je ime askeza. Zato je vrlo važno i potrebito, da nam pojam askeze bude čist i ispravan.

»Askeza« znači »vježba«, pa mi pod askezom razumijevamo »uvježbavanje vjerskog, duhovnog života«. Život, naime, postoji u kretanju iz unutarnje snage, u vježbanju, u teženju, u borbi. Svako teženje ima pred sobom jedan cilj, a budući da je ovdje govor o duhovnom životu, kojemu je cilj kršćanska savršenost, to askeza u svom potpunom i vlastitom pojmu znači »teženje za kršćanskom savršenošću«. (A. M. Weiss, Apologija V).

Savršenstvo se općenito sastoji u posjedu svih pripadnih svojstava. Savršenstvo se Stvoriteljevo sastoji u posjedu svih božanskih svojstava u neizmjernom broju, a savršenstvo se stvora sastoji u sudjelovanju na savršenosti Stvoriteljevoj te u uskoj

povezanosti i sjedinjenju s Bogom kao sa svojim zadnjim ciljem i neizmjernim dobrom. Što se stvorenje uže sjedinjuje s Bogom, to više prima u se božanske savršenosti.

Najsavršenije se sjedinjujemo preko ljubavi i to tako, da se na drugom svijetu združujemo s Bogom u blaženoj ljubavi posjedovanja i uživanja, a na ovom svijetu u ljubavi čeznuća i priprave. A ljubav je čeznuća opet dvostruka. Prva se zadovoljuje sa najnužnijim i bitnim sredstvima, t. j. obdržavanjem zapovijedi. Druga vrši više, jer se želi sjediniti već ovdje na zemlji s Bogom u većem stupnju a u vječnosti ga uživati u većoj mjeri. Radi toga se hvata posebnih sredstava — obdržavanja savjeta, kojih Bog ne zapovijeda nego samo svjetuje i stavlja na volju kao vrlo poželjene i kao osobita sredstva za savršenstvo.

Eto to je savršenost u svom pojmu i opsegu! Odmah vidimo, da savršenost obuhvaća prema svojim sredstvima dva različita područja ili staleža: one koji ostaju u svijetu i zadovoljuju se s obdržavanjem zapovijedi, te redovništvo, koje se obvezuje na vršenje evanđeoskih savjeta. Obim staležima zajednička je svrha, da teže za savršenošću. Svaki čovjek i svaki kršćanin mora biti asketa i doista je asketa, ako teži, kako treba, prema savršenosti primjerenoj svom staležu. Redovništvo se naziva, doduše, s punim pravom na poseban način »stalež savršenosti«. Tim nije kazano, da je redovnik savršen

nego da po svom staležu teži samo za savršenošću i da se obvezuje, da će preko savjeta trajno težiti za savršenošću. Time u neku ruku već posjeduje savršenost, barem se ozbiljno sprema na nju odričući se dopuštenih dobara i radosti, kako to već uključuje u se obdržavanje savjeta siromaštva, čistoće i poslušnosti. Tim nije nikako kazano, da je svaki redovnik osobno savršeniji nego svjetovnjak. Treba, naime, dobro zapamtiti, da zavjeti ili savjeti ne sačinjavaju savršenstva, nego da su samo sredstva t. j. najbolja priprava na savršenstvo. Kao što zapovijedi imaju svrhu, da odstrane bitne zapreke ljubavi — grijeh, tako hoće zavjeti odstraniti druge udaljenije i nebitne zapreke, koje proviru iz uživanja nepotrebnih dobara i radosti, da se dođe do savršene ljubavi. Zavjeti nijesu još sama ljubav. Tko ima više ljubavi, koja jedina čovjeka čini savršenim, taj je veći asketa, pa živio u bilo kojem staležu. Savršenost nije vezana ni na jedan stalež. Time što je redovništvo proglašeno u izvjesnom smislu staležem savršenosti, ne slijedi, da je stalež svjetovnjaka stalež nesavršenosti. Savjet i zapovijed imaju isti cilj — ljubav. Obadvije staze idu jedna uz drugu. Ali nema dvojbe, da redovnički stalež pruža povoljniji način života za savršenstvo.

KRISTOVA ASKEZA

U ovakvom blagom svijetlu gleda nauka i život Isusa Krista na askezu. Istina je, da Gospodin nastupa odmah već kao učitelj više savršenosti, kada onima, što mu žele stajati bliže i slijediti ga u apostolskom zvanju, propisuje siromaštvo, čistoću, poslušnost i potpuno odricanje od svijeta (Lk. 9, 58; 12, 33). Tim je Krist položio osnov redovničkom staležu kao posebnom staležu savršenstva. Ipak nije htio ograničiti savršenstvo jedino na ovaj stalež. Kod njegovog propovijedanja, osobito kod propovijedi na gori, slušali su ga raznovrsni slušači. Bili su to učenici, narod iz svih krajeva Obećane Zemlje, ljudi svih mogućih životnih i duhovnih smjerova, pa i sami pogani (Mt. 4, 25.) Svima je bez razlike propovijedao uzvišene istine svoje nebeske nauke, pa i same najuzvišenije savjete savršenosti, osobito velikodušnost u davanju i opraštanju (Mt. 5, 39—47), a zaključio je i preporučio svoju pouku prekrasnom riječi: »Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš na nebesima« (Mt. 5, 48). Ni kasnije nije Krist oklijevao, da kod jedne gozbe dade i »najčišćim« farizejima savjete za najvišu savršenost (Lk. 14, 13). Za stalno nema u duhovnom životu teže i uzvišenije nauke od nauke o križu, pa ipak je Gospodin htio, da baš tu nauku svi slijede. Krist ne želi samo ugušiti zlo u ljudskom srcu nego omogućuje svemu što je dobro, mnogo prostora i zraka za slobodnu težnju

prema najboljem. Svojevoljna i plemenita težnja za savršenošću jest svježi i bistri zrak, koji će se spustiti na čitavo čovječanstvo. Bez prekodužne i veće ljubavi ne može ni obična ljubav dugo živjeti a ne mogu se ni zapovijedi lako obdržavati bez savjeta. Uz milost Božju svatko može težiti za savršenošću.

Ovo razlaganje potvrđuje Krist svojim životom i svojim javnim nastupom. U Kristovo je doba poprimio duhovni život kod Židova raznovrsni oblik. Bilo je farizeja, saduceja, esenaca i učenika Ivanovih. U nijednu ovu životnu zajednicu nije stupio Gospodin, i ako su imale štošta dobra. Ali nije Isus živio ni životom kršćanskog redovnika, i ako je početnik redovništva. Živio je u beženstvu, ali uvijek u vezi sa svijetom; bio je siromašan, ali ne tako da je prosjačio; živio je neprestano u najdubljoj molitvi promatranja i ujedno se posvetio najnapornijem vanjskom djelovanju; odricanje njegovo bilo je vrlo veliko ali uvijek u ugodnoj granici običnog života. Isus je bio čisto sunce savršenosti, koje skriva u sebi sve boje, te ih pušta da se lome i pokazuju u najraznovrsnijim tracima. Za ispravnu strogost života nije uopće potrebita neka neobična mjera vanjske strogosti. Ako se teži za uzvišenim i visokim ciljem u duhovnom životu te se do tog cilja penje odvažno i ustrajno unatoč svih poteškoća, dosta je, da se takav život može nazvati strogim. Ali moramo pretpostaviti, da vanjski način života ne laska sjetilnosti i mekušnosti ljudskoj. Tako je bilo kod božanskog Spasitelja.

Ozbiljni se njegov duh zaodjenuo u obične oblike i ljubežljivost dnevnog života. Iz ovoga slijedi, da moramo sva prišaptavanja odbiti kao neopravdana i besmislena, ako nam tvrde, da askeza nije ništa drugo nego ubijanje i mučenje duha i tijela ili da se savršenstvo sastoji samo u ulazu u redovnički život. Askeza je baš to, što vidimo kod Gospodina: vršenje vjerskog života i teženje za kršćanskom savršenošću.

2.

Obzirom na vršenje askeze moramo svratiti pozornost na tri stvari: na vrhovno pravilo askeze (princip), onda na cilj i konačno na sredstva.

VJERSKO-ĆUDOREDNA NAUKA

Glavno je i vrhovno pravilo u askezi, da je vodi vjerska i ćudoredna nauka. Pravi vjerski život oblikuju i vode vjersko-filozofski nazori i osvjedočenja. Ovu nam tvrdnju posvjedočuje povijest askeze ili vjerskog života kod svih starih i novih naroda. Budući da je kršćanska askeza vježbanje nadnaravnog života, nastupa kao vođa vjera, t. j. znanost o nadnaravnom, a da se pri tom ne isključe naravske istine. Jedina nam vjera može dati pravi i iscrpljivi odgovor o Bogu, o svijetu i o ljudima, a ćudoredna nauka primjenjuje vjerske nauke, zapovijedi i za-

brane na život. Svaka askeza, što griješi protiv istine i proti načela razuma, vjere i ćudoređa ili se od njih udaljuje, kriva je i lažna kao pogreška u računu ili kao pogrešni zaključak iz ispravnih predpostavki. Ovo se načelo može protegnuti i na staleške dužnosti, na redovnička pravila i na opće crkvene običaje. Nije od Boga askeza koja prezire spomenuta pravila, jer Bog ne protuslovi sebi u svojim djelima. Iz ovoga što je kazano slijedi, da se askeza ne može odijeliti od evanđelja. Evanđelje sadržaje kršćansku vjeru i ćudoređe a askeza je dio kršćanskog ćudoređa. Askeza se bavi osobito naukom o savršenosti i o sredstvima za savršenost. Askeza se ne može nikako odijeliti od evanđelja.

U tome leži razlog, zašto je Krist tako jako i neprestano tražio vjeru i vršenje zapovijedi a zapovijedi označio kao izraz obvezatne volje Božje i jednostavni put u nebo: »Želiš li ući u život, drži zapovijedi«. (Mt. 19, 17). Gospodin se je i vrlo ozbiljno branio protiv klevete, da ruši i prezire zakon; što više, izjavio je, da je došao ispuniti zakon (Mt. 5, 17). Svoje je odluke obično svodio na zakon (Lk. 10, 26). U vršenju volje Božje položio je vlastitu svetost (Iv. 4, 34). Pa i u prolaznim propisima, koji ne vežu općenito i teško, moramo se po primjeru i mišljenju Isusovom podvrgnuti volji Božjoj, jer trebamo ispuniti svaku pravdu (Mt. 3, 15). Stroga askeza farizeja nije mu se nikako sviđala i oštro ju je osuđivao, jer ju je držao nepodopštinom (Mt. 5, 20 i Lk. 16, 15). Farizeji izdižu svoja ljudska načela nad Božje zakone, pa su bijeli i prekriveni grobovi, lašci i zavodnici narodni. (Mt. 15, 3; Lk. 11, 14; Mt. 23, 13, 25). Spasitelj im proriče propast, jer će biti istrgnuta i uništena svaka biljka, koju Otac nije usadio (Mt. 15, 13). Značajno je, da Krist hoće, da ljudi vrše ono, što farizeji i književnici naučavaju ali da ne živu po njihovom primjeru (Mt. 23, 3). Od nas zahtijeva Gospodin, da se podvrgnemo Crkvi (Mt. 18, 17). Gospodin nije askezu prepustio svačijoj samovolji nego je čitavo područje vjere predao Crkvi. A Crkva je nebrojeno puta upotrebila svoju vlast kod uređivanja i izgrađivanja vjerskog života. Na Crkvu smo i mi svi upućeni i nitko nije oduzet ispod njezine vlasti. Vjera bez djela isto je tako zla kao djela bez vjere.

CILJ ASKEZE

Drugo vrlo važno pravilo kod askeze jest cilj. Kod svih stvari je cilj najvažniji, jer pokazuje volji smjer, pruža sredstva i pokretnu snagu a čitavom naporu daje ćudorednu vrijednost i dostojanstvo.

Askeza ima dvostruki cilj: daljnji (zadnji) i bližnji (neposredni).

Bliži i neposredni cilj askeze jest vršenje volje Božje u našim staleškim dužnostima. Askeza, i sve što je s njom spojeno, mora nas najprije osposobiti, da po našem staležu živimo i da budemo ono što bi

morali biti: dobri svećenici, dobri redovnici, dobri ocevi i majke obitelji, dobri muževi i žene, dobri učenici. Radi toga uči sv. Ignacije, da je svrha duhovnim vježbama i čitavom duhovnom životu, da upoznamo volju Božju i da prema njoj udesimo svoj život. Istina je, da se askeza ne brine za naše zvanje u državi, u društvenom životu, u kući i u poslu radi zvanja nego radi volje Božje, i baš radi toga zauzima se za zvanje s više srca i s više revnosti. Prava, razumna i zdrava askeza jest ona, koja nam omogućuje, da našem zvanju potpuno udovoljimo, pa se dopada Bogu, postaje zaslužna, izgrađuje i stvara pravu korist. Sve drugo je raskošno nadmetanje ili u najboljem slučaju sjajni nered.

PRIMJER KRISTOV

Kako je ovu istinu božanski Spasitelj u svom životu zorno predočio! Čitava vanjska pojava Gospodinova i smjer njegovog života mogu se protumačiti i opravdati iz dužnosti njegovog zvanja. Krist je morao biti uzor svjetovnjaku, svećeniku i redovniku. Radi toga nije izabrao pustinjački život nego je trajno živio u svijetu među ljudima; radi toga je živio sve do tridesete godine običnim, radinim, podložnim i skrovitim životom, jer se većina čovječanstva spasava u takvim prilikama; radi toga je svoju učiteljsku službu vršio u velikom apostolskom siromaštvu i odricanju, ali sve to u mudroj umjerenosti, da može svima biti sve (sv. Toma, S. Th. 3, qu. 4, a. 1, 2, 3). Savršenost se ne sastoji ni u siromaštvu ni u bogatstvu, niti u odvojenosti ili u vezi sa svijetom, a niti u molitvi i radu, nego u mudrom upotrebljavanju svega toga, da se volja Božja vrši u svakom životnom položaju. Jedino se s tog stanovišta može protumačiti život Isusov. U mnogočem naravsko ljudsko oko vidi kod Isusa nešto neobična. Volja je Božja zlatna nit, koja se provlači kroz čudesni život i djelovanje utjelovljenoga Boga.

NAGRADA

Konačni cilj i svrha askeze jest jednak cilju svega stvorenoga, a to je spas duše i vječno blaženstvo. Vrlo je važno, da se obaziremo na ovaj zadnji cilj. Ponajprije stoga, jer o njemu ovisi sav red, jasnoća i zasluga u životu. Kad bi izgubili cilj s oka, izvrgli bi se opasnosti, da ćemo se prihvatiti sporednoga kao glavnog i da ćemo najsvetiju dužnost vršiti kao kakvi zanat. A onda i zato, jer nam pogled na zadnji cilj daje u radu snage, izdržljivosti i radosti. Sredstva su često malena, naporna i neprijatna ali pogled na zadnji cilj ojačat će nas i ohrabriti.

Vrijedna je sažaljenja askeza, u kojoj se od čovjeka traži rad, napor, žrtva i odricanje, ako ga pri tom ne upozoruje na veliki i prekrasni cilj, koji će mu sav napor obilno odštetiti. To bi značilo sve čo-

vjeku uzeti a ništa mu ne dati. Ne možemo sebi i drugima dovoljno prikričati, da odricanje i žrtva nijesu svrha nego sredstva i da nijesu cilj nego samo prolazni hodnik. Za veliki i potrebni cilj rado će svako plemenito srce doprinijeti sve žrtve. Mrtviti se radi samog mrtvenja jest neopravdano i protunaravno.

I u tome leži majstorska odgojna umjetnost Isusa Krista, da uvijek iznosi pred oči prekrasni cilj i bodri na svaku žrtvu velikom nagradom. »Kraljevstvo Božje«, »kraljevstvo nebesko«, »život vječni«, jesu česti sadržaj i završetak Isusovih propovijedi. U propovijedi na gori o osam blaženstva pojavljuje se nebo u raznim i milim slikama. Za sve, za žrtvovanje ruke i noge radi spasenja, za javno priznanje pred ljudima, za apostolsko nasljedovanje, za dobra djela, pa i za najmanje — za čašu vode, postavlja se pred oči ljudima konačna nagrada u nebu, a kao zalog i predosjećaj blaženstva već ovdje na zemlji daje se veliko dobro unutarnjeg mira i stostrukog blagoslova (Mt. 11, 29; 19, 29). Isus običaje, kad govori o svojoj muci, da prorekne svoje uskrsnuće, što je dokazom, da je i njemu samome njegova muka nemoguća bez jednakog veselja, koje leži u nagradi. Potpuna lozinka kršćana glasi: živjeti i umrijeti s Kristom, ali i vladati s njim.

RAZNOVRSNE KREPOSTI

Treća točka kod askeze jesu sredstva i njihova upotreba. Da bi mogli sakupiti pregledno čitavo bogatstvo sredstava, pođimo u svom promatranjau iz pojma duhovnog života. Već je rečeno, da je život gibanje prema cilju i to iz unutarnje snage. A cilj je duhovnog života savršenstvo i vječno blaženstvo u nebu. Kretanje prema tom cilju vrši se dobrim, ćudorednim djelima. A za tako snažna djela trebamo nutarnje snage i vanjske pomoći.

Među nutarnje sile računamo prije svega temeljne sposobnosti naše duše: razum i volju. Da bi ove sile mogle što savršenije raditi, moraju im doći u pomoć neke pomoćne sile, a to su kreposti. Po svojoj naravi pomažu nam kreposti, da dobro radimo. Dobra, ćudoredna djela i zasluge za vječni život jesu plodovi kreposti.

Iz izloženog se može shvatiti, kako su kreposti važne za askezu i za duhovni život, baš kao što su važne u naravskom životu sposobnost i okretnost. Posve se istinito može reći, da je savršen onaj tko je krepostan u najodličnijoj mjeri. Mi smo, doduše, vidjeli, da je ljubav savršenstvo, jer čovjeka spaja s Bogom najsavršenije. Ali ljubav ne može sama opstojati bez drugih kreposti, jer ih nužno treba za obranu, rad i nakit. Učeni duhovni ljudi kažu posve ispravno, da je savršen onaj koji je uvijek spreman i toliko okretan, da u svim prilikama kreposno dje-

luje. Stvorenje je savršeno, kad je sposobno da postigne cilj; cilj se postizaje kreposnim djelima; preko njih se dolazi do cilja.

KRIST PREPORUČUJE KREPOSTI

Eto u tome leži razlog, zašto Gospodin tako živo preporučuje i naglašuje kreposti, osobito vjeru i ljubav. — Isus zahtijeva najprije vjeru, jer je temelj čitavog duhovnog života (Mk. 5, 36). Svoj zahtjev potkrepljuje Isus najljepšim razlozima, kao što su njegovo vlastito osvjedočenje, njegova čudesa, prekrasne nagrade, opravdanje, obećanje plodnog uspjeha ovdje na zemlji, i vječni život. Krist hvali vjeru, pripisuje joj čudesnu snagu i želi da učenici budu spretni i okretni u vjeri (Mt. 17, 24). Naprotiv se Isus prijeti nevjeri vremenitom i vječnom propašću, jer je uzrok nevjeri u zlu (Iv. 3, 25). — Ljubav izdiže Spasitelj kao najveću i najvišu zapovijed i preporuča je kao svoju zadnju želju i nadu (Iv. 15, 12). Poučaje učenike o njezinoj biti i veže na nju najveći blagoslov. Od ljubavi se Božje ne smije nikako odijeliti ljubav prema bližnjemu (Iv. 15, 17). Takva se ljubav pokazuje osobito u djelima milosrđa, u bratskom ukoru i u ljubavi neprijatelja. U Isusa je neiscrpivo vrelo razloga za ljubav prema bližnjemu. — Ufanje se ne proteže uključivo samo na vremenita dobra, ali se na njih obazire (Lk. 12, 22).

Od ostalih kreposti osobito naglašuje Krist siromaštvo, duhovno kao i stvarno, i to u najvećoj mjeri (Mt. 5, 3), pa vrlo ozbiljno opominje, da se čuvamo pohlepe i njezinih nesretnih posljedica. — Zatim preporučuje čistoću, onu običnu čistoću tijela i duše, čistu nakanu, kao i djevičanstvo, osobito za apostolske svrhe (Mt. 7, 12). — Konačno polaže Isus mnogo važnosti na poniznost, razboritost i vjernost u vršenju dužnosti (Lk. 12, 35). — Krist bodri na jakost u bolima i progonstvima najizabranijima i najuzvišenijim razlozima (Lk. 12, 4).

SVLADAVANJE I MRTVENJE

U askezu pripada i nauka o svladavanju samoga sebe ili o mrtvenju. Mrtvenje se sastoji u ćudorednoj snazi, koju primjenjujemo, da izvršimo dužnosti, što nam ih postavljaju naša narav, vjera i naš stalež, t. j. da se klonimo zla a činimo dobro. Budući da su nam ove dužnosti u sadašnjem stanju nakon grijeha teške, moramo upotrebiti silu; tu silu nazivamo mrtvenje, svladavanje, odricanje, već prema tome, da li navaljujemo ili se branimo. Svladavanje samoga sebe ima u nauci o krepostima veliko značenje, jer se ne ubraja ni u kakvu određenu krepost. Njegovo je odlično svojstvo, da prati sve kreposti i da se javlja, kadgod treba svladati kakvu poteškoću; osobito upravlja strastima i zovu ga ključem za sve kre-

posti. — Nije svrha svladavanja da ubija narav i njezine sposobnosti, pa ni same strasti kao takove, nego samo ono što je neuredno, grešno, opasno i beskorisno u strastima. — Cilj svladavanja nije oštećivati i krnjiti narav, nego odgajati, izobraziti, jačati narav za sve što je lijepo i uzvišeno, što naš stalež treba i želi. — Mrtvenje je po svom predmetu sad nutarnje a sad opet vanjsko, već prema tome, da li uređuje naše nutarnje ili vanjske sposobnosti. Razlikujemo još slobodno i neslobodno mrtvenje, u koliko se mi sami hoćemo mrtviti ili u koliko nam mrtvenje nametnu Bog i ljudi.

Eto to je značenje svladavanja samoga sebe u askezi Gospodinovoj. On ga naziva križem i mržnjom na sama sebe. Ako tako shvatimo nauku o križu, tiče se onda ta nauka svih i nitko joj ne može izmaći. Svi moraju držati zapovijedi, kloniti se grijeha, suprotstaviti se zlim strastima; svi su dužni ispuniti svoje staleške dužnosti, svi moraju biti spremni, da prije izgube svoj život, nego da privoie na teški grijeh i zataje vjeru. Ove zahtjeve postavlja Gospodin bez iznimke na sve svoje pristaše i sljedbenike. Staza njegovih zapovijedi jest uska (Mt. 7, 13), njegova nauka je vatra, krštenje (Lk. 12, 49), mač; nije Gospodin došao, da donese mir nego rat i rastavu (Lk. 12, 51). Svaki mora uzeti svoj križ na sebe, nositi ga i odricati se (Mt. 16, 24); svatko treba biti spreman izgubiti prije nogu, ruku i oko nego da sablazni (Mt. 18, 8). Nitko se ne smije stidjeti pred

drugima Sina čovječanskoga (Mt. 10, 33). Jedino nasilnici mogu osvojiti kraljevstvo nebesko (Mt. 11, 12). — Zakon mrtvenja dan je za sve ali nije u istoj mjeri određen za sve staleže. Veću, dapače, najveću mjeru odricanja traži Krist od takvih, koji žele stupiti u redovnički stalež i posvetiti se apostolskom zvanju. Takovi se moraju sasvim odreći rođene kuće, obitelji, puti i krvi te svjetskih poslova (Mt. 14, 29). Isus je u svojim zahtjevima inače pun obzira i mjere, ali ovdje ne pozna nikakvog obzira niti ograničenja, jer se radi o službi za kraljevstvo Božje (Lk. 9, 60). — Zakon odricanja je tvrd i težak, ali ga Gospodin ublažuje prekrasnim obećanjima i nagradama: spasenjem duše, sudjelovanjem u slavi njegovog kraljevstva, dioništvom u njegovim životnim stazama i obilnim mirom i veseljem na ovom svijetu (Mk. 10, 21). Pa i gubitak vremenitog života jednako će biti odštećen i nagrađen bogatim plodovima spasenja na nama i na bližnjima kao u životu Gospodinovu (Iv. 12, 24). — Askeza nas Kristova poučaje o snošaju nutarnjeg odricanja prema vanjskom. Ove su vrste odricanja potrebite, jer su i tijelo i duša podlegli posljedicama istočnoga grijeha i oboje znaju biti povod za grijeh. Nnutarnje svladavanje jest važnije, jer daje svu ćudorednu vrijednost i može donekle nadoknaditi vanjsko. Uopće je vanjsko mrtvenje mnogo ovisno o prilikama i mora biti usmjereno prema nutarnjem svladavanju (Mt. 9, 13, 15).

OPRAVDANOST MRTVENJA

Eto to je nauka o kršćanskom mrtvenju. Ako je ispravno shvatimo i razumijemo, odmah ćemo zapaziti, da je mrtvenje utvrđeno u biti kršćanstva i u našoj plemenitoj, razumnoj naravi. Tko želi biti kršćanin i plemeniti čovjek, mora se svladati i nanijeti si silu. Pa i svojevoljno mrtvenje, razvikano mrtvenje svetaca, može se opravdati načelima vjere i kršćanstva. Na tri vjerske istine počiva pravo dobrovoljnog svladavanja. Prva je istina istočni grijeh. Nijesmo više ono što bismo morali biti po prvotnoj Božjoj nakani. Grešna pohota kaže nam dnevno, što bi sve mogli učiniti, kad se ne bi neprestano svladavali. Zlo je u nama kao zakon i uvijek spremno na navalu. (Lk. 14, 31). Zakon i sila mogu se svladati samo silom i zakonom, pa zato mora svladavanje biti općenito i načelno. Druga istina, u kojoj slobodno mrtvenje nalazi svoje opravdanje, jest naše otkupljenje po Kristu. Kako ćemo se osloboditi od jarma grijeha, kazuje nam primjer Kristov, i nema drugog puta osim mrtvenja i svladavanja samog sebe. Pa može li biti što plemenitijeg i dirljivijeg nego iz strahopočitanja i ljubavi prema Kristu i iz želje, da Bogu zadovoljimo za grijehe ostalih ljudi, primiti na se dragovoljnu pokoru? Treća istina na kojoj se osniva opravdanost dragovoljnog mrtvenja, jest jamstvo vječnog života, gdje ćemo dobiti nagradu za sve što smo na zemlji

dobra učinili, a osobito za svaku žrtvu, što smo je doprinijeli iz ljubavi do Boga i do bližnjega. Kršćansko je odricanje daleko uzvišeno nad životnu mudrost djece svijeta; pa ni ti se ne plaše nekog časovitog odricanja, da im kasnije bude bolje. Na taj se način muči i štedi mali čovjek, da mu starost bude jednoć ugodna i bezbrižna. Borilac u hrvalištu, kaže sv. Pavao, živi ograničeno i suzdržljivo a sve radi prolaznoga vijenca. Hoće li ga dobiti? Nije stalno. Naša je nagrada stalna i vječna. Vječno blaženstvo i odricanje jesu u askezi Isusovoj dva nerazdruživa pojma i sačinjavaju čitavi sadržaj evanđelja. Prvo je cilj, a druga je sredstvo. Krasni i blaženi cilja razjasnjuje nam i opravdava sav napor i gorčinu sredstva. U sjaju konačnog cilja postaju napori i teškoće posvećene i privlačive. Ali da sve to shvatimo, potrebna je vjera i kršćanstvo; znamo, da je Židovima i poganima križ bio sablazan i ludost.

VANJSKA SREDSTVA

Vanjska sredstva askeze, koja je Krist predvidio, jesu djelomično redovita a djelomično izvanredna. Redovita proviru iz trostruke službene crkvene vlasti: učiteljske, pastirske i svećeničke.

Kao prvo vanjsko sredstvo vrijedi naviještenje vjerske i ćudoredne nauke. Prava se askeza može samo ravnati po neprevarljivim smjernicama vjere,

zakona i zapovijedi. Askeza treba trajno nastojati, da upozna vjeru i zapovijedi i da ih vrši, kako smo čas prije vidjeli.

Drugo je sredstvo: vodstvo. Nije ovdje govor o crkvenom hijerarhijskom vodstvu nego o neposrednom i duhovnom vodstvu poglavara i duhovnika. Uredba je Božja i Kristova, da čovjek po čovjeku dolazi do cilja i da Crkvom upravlja crkvena vlast; pojedinim vjernikom upravlja prvi i neposredni crkveni poglavar. U duhovnom se životu držalo uvijek za strahovitu zabludu, kad se nije htjelo priznati učitelja nego se je htjelo ići svojim vlastitim putem. Nema dvojbe, da se ovdje može primjetiti Kristova riječ: »Tko vas prezire, mene prezire«, i: »Kad slijepac slijepca vodi, obadva u jamu padnu« (Lk. 10, 16; 6, 39). Posve je u skladu sa načelima Gospodinovim pokornost duhovnom vođi, pa u zdravoj askezi vrijedi kao glavno načelo: pusti, da te drugi vodi.

Treće vanjsko sredstvo askeze jesu sakramenti i molitva. Glavna je istina u kršćanstvu, da smo mi ništa u duhovnom životu bez posebne milosti i da ništa ne možemo bez djelujuće milosti. Nadnaravno se stanje baš sastoji u posjedu posvetne milosti i zaslužna djela mogu se izvršiti jedino uz pomoć djelatne milosti. Isus je zato odredio sredstva milosti i ustanovio ih u svojoj Crkvi. Od sakramenata naredio je Gospodin krštenje za davanje nadnaravnog života, pokoru za ponovno sticanje milosti iza krsta

a sv. pričest za uzdržanje, jačanje i umnožanje milosti. Potvrda je određena za jačanje vjere, sv. pomazanje za utjehu u bolesti, ženidba i svećenički red za izvršenje važnih staleških dužnosti. Sakramenti su osnovica i izlazna točka za askezu za razne kršćanske staleže. Kod običnog i uspješnog duhovnog života upućeni smo na pokoru i presveti oltarski sakramenat. — Molitva je u neku ruku još važnija, jer je uvijek možemo vršiti i jer preko nje možemo zadobiti sve milosti. Pod molitvom razumijemo javnu službu Božju i privatnu molitvu, koju opet dijelimo na usmenu molitvu i razmatranje.

MOLITVA

Isusova je pouka o molitvi vrlo obilna. Naznačio nam je predmet naše molitve time, da nam je postavio u Očenašu jedan molitveni obrazac i poučio nas o svojstvima dobre molitve. Gdjegod samo može, živo nas Isus nuka na molitvu riječima i primjerom (Lk. 11, 1-13). Potpuno opravdano! Kako bi mogao učitelj istine i svake prave kreposti i pobožnosti propustiti da nas pouči i potakne na molitvu, koja je za duhovni život pojedinca i za opstanak čitave religije tako neobično važna? Molitva je veliko općenito sredstvo za dobivanje milosti. U molitvi, osobito u razmatranju, upoznajemo vjerske i ćudoredne istine i njihovu snagu, dubinu, uzvišenost, ljepotu, utjehu i

primjenu na život. Razmotrene istine ucijepe se u našu dušu te nam postaju smjernice u praktičnom životu. Molitvom postajemo pravim muževima vjere i kreposti. Nema lakše i temeljitije škole za naše srce nego što je molitva. Bog nas preobrazuje u svoju priliku, dok smo kod njega u molitvi. Učeni bogoslovi drže, da je razmatranje doista potrebito za svakoga tko teži za savršenošću. Molitva je visoka škola za krepost i svetost.

U područje molitve ubrajaju se i pobožnosti, koje vrijede za našu posebnu vezu s Bogom. Isus je gojio veliku pobožnost prema svom nebeskom Ocu. Obavljao ju je s velikim poštovanjem: Otac mu je izvor i cilj, on je samo poslanik Očev i put do njega; njegova nauka i njegova čudesa jesu nauka i djela Očeva (Iv. 5, 19). Isus se moli Ocu tajno i javno (Mt. 6, 9). Kristova je zadaća, da objavi Oca, da ga proslavi i da mu povrati čast; Isusova je životna dužnost vršiti Očevu volju (Iv. 4, 34). U doličnoj mjeri poštuje Krist i Duha Svetoga: objavljuje njegovu slavu i božanstvo, pušta da ga vodi Duh Sveti i njegovoj snazi pripisuje čudesa (Iv. 3, 5; Lk. 4, 18; Mt. 12, 28). Pobožnost prema svojoj majci iskazuje Isus Krist pokazujući na svetost i dostojanstvo Bogorodice (Lk. 11, 28). A baš je pobožnost k Mariji najdraže i najmilije kršćanstvu uz pobožnost božanskom Isusovom čovječanstvu.

NAPASTI I PROGONI

Među vanjskim sredstvima ima izvanrednih, koje Bog ne nalaže nego pripušta, jer su vrlo važna za duhovni život. Na prvo mjesto dolaze napasti. Za njih se kaže, da su izvidnički bojevi, bitke i podsjedanja u duhovnom ratu. U napasti se pokazuje, što je u nama stvorila molitva, milost i krepost. Krist nije u svojoj askezi zaboravio na napast. Budući da napasti ne potječu samo od nas nego i od zla duha i od svijeta, poučaje nas božanski Učitelj o načinu navale i borbe zla duha i o sablažljjvosti svijeta. Gospodin je i sam htio biti iskušan, da nam dade živi primjer, kako moramo nadvladati napasti. Uopće je vrlo poučno promotriti u životu Isusovom držanje zlih duhova prema njemu i njegovo držanje prema đavlima (Mk. 5, 2-13).

Kao drugo izvanredno sredstvo napominjemo progone, jer igraju vrlo veliku i važnu ulogu u životu pojedinca i čitave Crkve. Krist se i obazreo u svojoj pouci i u svom primjeru i na njih. Prorekao je svojoj Crkvi mnoge, teške i svakovrsne progone (Lk. 17, 22-37). Ali pri tom nije zaboravio iznijeti važne razloge, da progone valja podnijeti strpljivo i velikodušno. Vrhunac kršćanske savršenosti, majstorsko djelo jakosti i sjajno svjedočanstvo za božanstvo naše vjere jest hrabrost u progonima i plemenita ljubav prema patnjama, kako ih je Isus preporučio.

MISTIKA

U duhovni život ili u askezu ubraja se i mistika, koja iznosi viši i neobični duhovni život. Mistika je najviši stepen askeze i sastoji se u spoznaji i radu, kakvi su nemoguci pod uplivom obične milosti. Jedino se uz pomoć osobitih i izvanrednih milosti može kršćanin sjediniti s Bogom po razumu, volji i ostalim sposobnostima u tolikoj mjeri, da čovjek više prima nego daje i da to svoje izvanredno stanje osjeća Mistika obuhvaća sve stepene više molitve i saradnje od gledanja do pojavljivanja, prikazivanja i do čudesnih pojava na vlastitom i na tuđem tijelu. O ovom stanju duhovnog života ne poučaje i ne govori Krist izričito i pojedinačno. Evanđelist sv. Ivan označuje bit mistike u tajnovitim riječima (Iv. 14, 23). Za ovakova milosna stanja nema ni sigurnih sredstava, jer sve konačno ovisi o Bogu. Na mističnu vezu najbolje se pripravljamo općim sredstvima askeze. U tom leži Isusova božanska, odgojna mudrost.

Izložili smo u kratkim potezima askezu božanskog Spasitelja. Jednostavna je i uzvišena, jasna i puna dubokih tajna. Naravska je, a kad se velikodušno primjeni, zadovoljuje skromne i najveće potrebe duha i srca. Veličanstvena je i zaista božanska u svom cilju, u sredstvima, u djelovanju i u uspjesima; osobito je snažna po milosti, koju sobom nosi, i u primjeru svoga početnika, Isusa Krista. Što je Gospodin učio, to je potvrdio i dao najljepši i najljubežljiviji izraz u svom duhovnom životu. Krist je u svojoj osobi i životu ostvario svoju nauku. On je put, istina i život, u njemu je objavljena sva potrebna krepost. Dražest i veličanstvo njegove osobe odsjeva u kreposnom životu i osvaja narod i učenike; u muci nadvlađuje svijet i pakao a u uskrsnuću kruni vijencem besmrtnosti sebe i sve koji polaze za njim. Isus Krist je početnik, uzor i nagrada kršćanske askeze. Askeza nije ništa drugo nego nasljedovanje Krista.

3.

Izvedimo nekoje zaključke.

PRAVA I KRIVA ASKEZA

Najprije valja razlikovati pravu i krivu askezu. Postavljena su načela kao biljezi po kojima se razlikuje prava i lažna askeza. Za askezu kažemo da je lažna, ako počiva na filozofskim i teološkim zabludama. Kakvi su pojmovi o Bogu, o čovjeku i o svijetu takva je i askeza. To dokazuju svi asketski sistemi starog i novog doba: platonovaca, stoika, epikurejaca, skeptika, novoplatonovaca, gnostika, maniheјaca, farizeja, saduceja, budista, brahmanaca, parsa te protestantskih, racionalističkih, panteističkih, materijalističkih i janzenističkih sekta. Isto je tako stalno, da ne valja ni ona askeza, koja se ogrešuje o razum,

o savjest i o staleške dužnosti. — Kriva je i takva askeza, koja izmjenjuje svoj pravi cilj, osobito u mrtvenju, te oštećuje narav i njene sposobnosti. — Kriva je askeza, ako jednostrano zahvata samo dio duhovnog života i precjenjuje bilo koje sredstvo na štetu cjeline. U krivu askezu računamo i takovu, koja teži za vanjskom stegom a zanemaruje nutarnju, koja jednu strast svladaje a druge pušta, koja moli i prima sakramente ali ne želi svladavanja. — Opasna je i takva askeza, koja se razvija divlje i bez vodstva te hoće sve riješiti silom i neobuzdanošću. — Upravo strahovitih posljedica može imati u askezi tako zvani mistički smjer. Ta nastranost teži, da omalovaži i zanemari čestitu izobrazbu uma te se baca na izobrazbu volje a osobito osjećaja. Njoj se nadasve dopadaju izvanredne pojave, u kojima slobodna volja malo ili ništa ne surađuje; hljela bi da se odmah sjedini s Bogom prije nego što se je prihvatila čestitog čišćenja srca i mudrog mrtvenja. — Žalosna je i sažaljenja vrijedna i neka izvjesna askeza bez živaca, izrasla iz duha našeg vremena, koje ne želi upotrebiti jakih a uspješnih sredstava stare askeze. Snažna razmatranja o teškom grijehu, o smrti i paklu, čista, jaka načela i značajne kušnje u siromaštvu i poniznosti za nju su preveć veliki zahtjevi. Sve mora biti lako i ugodno; sve se mora samo po sebi odvijati. Ne traže se sredstva nego igračke, ne želi se čestitog liječenja nego umirujuća sredstva: male, slatke pobožnosti i raznovrsna druga duhovna

napirlitanost. U duhovnom životu često je zavladala beznačajna moda kao kod današnjeg odijevanja. Potrebno je da se vratimo natrag kao u crkvenoj znanosti i umjetnosti, tako i u askezi, starim i iskušanim sredstvima, ako se želi stvoriti nešto uspješnoga.

VAŽNOST ASKEZE

Kao drugu posljedicu izloženih načela mora se istaknuti veliku važnost askeze za život pojedinca, Crkve i kršćanstva. Kršćanstvo je život a život je vježba. Askeza je vježba i prema tome pravo, potpuno i živo kršćanstvo. Toliko ima kreposti, čistoće, religijoznosti, snage, otpornosti, u jednu riječ, toliko kršćanstva u narodu, u kleru i u redovništvu, koliko se askeze vrši. Što Crkva ima, ima po askezi: kvasac čovječanstva, svijetlo svijeta i sol zemlje, te bez askeze nije za ništa. Askeza je njezina duša i njezina snaga, onako kao što je Samsonu bila njegova tajinstvena kosa. Nije moguće nadvladati Crkvu, dok čuva ovu tajnu svoje snage, kako nas povijest uči. Crkva se uvijek pomlađivala pobožnošću, redovima i svecima, a sve troje pripada askezi. Askeza je odgojila velike ljude, širitelje kraljevstva Kristova, svece, Božje ljude, obnovitelje i odgojitelje svijeta. Askeza je domovina i pravi otok svetaca.

Ako stoji što izložismo, onda se moramo veseliti svakom sredstvu, što nam ga pruža sveta askeza.

Rado ćemo ga revno i iz ljubavi prigrliti. Jedno su takvo sredstvo »duhovne vježbe« sv. Ignacija, bilo da se vrše pojedinačno, ili za čitav stalež, ili u obliku pučkih misija. Duhovne vježbe su suvislo povezani i izgrađeni sistem vječnih istina i praktičnih uputa za obnovu, podizanje i jačanje duhovnog života za sve. One se bave isključivo askezom. Cistercita Ljudevit Strada nazvao je duhovne vježbe početkom duhovnog života za čitav svijet. A to i jesu! Duhovne su vježbe bile u ruci Božje providnosti sredstvo izgradnje, spasenja i posvećenja za nebrojene pojedine kršćane iz svih staleža ali i snažno oruđe za obnovu, kojom se Crkva obnavlja nakon nastupa protestantizma. Katolički je svijet primio svoju obnovu i svoju mladost većim dijelom preko njih, jer su duhovne vježbe najjača sredstva za spasenje, što ih ima naša vjera i kršćanstvo. U duhovnim je vježbama snaga vjere i spasonosnih istina, jer psihološki poredane djeluju na nas; u njima je snaga molitve i sakramenata, sila Božje milosti povezana je sa čovječjom saradnjom. Tko ne bi kod takve veze očekivao veliki uspjeh! I najnovije vrijeme može zabilježiti izvanrednih uspjeha. Ako je bujica kulturnog boja u Njemačkoj nabasala na otpor jak poput kamenite stijene u kleru i narodu, preko koje se je mogla prebacivati, ali je nije mogla srušiti, razboriti ljudi vide, gdje je i kako je ova stijena izgrađena. »Strah me počinje hvatati«, reče jedan od najznamenitijih njemačkih crkvenih knezova prije nastupa kulturnog

boja, »kad vidim, što se sve u Njemačkoj dogodilo za utvrđenje vjere i što se događa uslijed požrtvovnog rada vrijednog svećenstva i tolikih drugih mnogobrojnih samostana, misija i duhovnih vježba. Ovakva čudesa i znakovi označuju, da će doći velike kušnje« (kardinal v. Deissel). »Svatko tko moje riječi sluša i vrši, sličan je mudrom čovjeku, koji gradi kuću na pećini. I nadođoše kiše poplava i vjetrovi i navališe na onu kuću, ali se nije srušila, jer je bila sagrađena na pećini« (Mt. 7, 24).

"TIPOGRAFIJA" D. D., ZAGREB